

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 5 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 sistlidne Mars jemte protokollsutdrag för den 3 innevarande månad.

§ 2.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 22 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, dervid

Punkterna 50—53.

Biföllos.

Punkten 54.

I en inom Kammaren väckt motion, N:o 146, hade Herr C. J. Brodén föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett anslag af 40,000 kronor att under nästkommande år utgå till uppförande af nytt gymnastikhus vid Skara läroverk; och hade Utskottet med anledning häraf hemställt, att Herr Brodéns motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ang. nytt gymnastikhus vid Skara elementarläroverk.

Ordet begärdes af

Herr Brodén, som yttrade: En ärad ledamot af denna Kammar, en bland hufvudstadens representanter, yttrade för någon tid tillbaka under diskussionen öfver en af Riksdagens viktigaste frågor, bland annat, följande: »Jag har en rik erfarenhet deraf att i denna Kammar en fråga, hvars öde varit ansedt för gifvet, fått en helt annan utgång än den väntade, till följd deraf att Kammarens ledamöter varit tillgängliga för de under debatten anförda skäl». Jag skulle gerna önska att kunna tillägna mig dessa ord, att kunna hoppas, att min motions öde icke är gifvet, fastän det så kan synas, men jag kan icke hysa en sådan förhoppning, jag kunde det icke längre, sedan Stats-Utskottet uttalat sitt ödesdigra nej; jag kan det i denna stund ännu mindre, sedan Första Kammaren äfven afslagit motionen.

Ang. nytt gymnastikhus vid Skara elementarläroverk.
(Forts.)

Under sådana förhållanden återstår icke annat än att säga några ord, icke så mycket för motionen som öfver densamma; och om jag dervid kastar en flygtig blick på de skäl, som af Utskottet blifvit anförda för dess »nej», så torde det förefalla helt naturligt. Stats-Utskottet säger, att det icke vore lämpligt, att Riksdagen nu, innan ärendet erhållit behörig utredning, vidtog någon åtgärd deri. Jag vågar dock tro, att ärendet är så mycket utredt, som det gerna kan blifva, och i alla händelser så mycket, att Riksdagen kunnat vara oförhindrad att lemna bifall till min motion, såvida Riksdagen dervid icke hyste några andra betänkligheter. Första frågan i afseende på utredningen är naturligtvis den, om behof verkligen är för handen af ett nytt och rymligare gymnastikhus vid Skara högre elementarläroverk. De motionen bilagda handlingar och officiella intyg af domkapitlet, läroverkskollegium och gymnastikinspektören sätta behofvet af en sådan byggnad utom allt tvifvel.

Och skulle några ytterligare intyg behövas än de redan meddelade, skulle jag kunna hänvisa till direktionens öfver Gymnastiska centralinstitutet berättelse angående gymnastikundervisningen vid rikets elementarläroverk för år 1874—1875. Sedan nemligen direktionen vitsordat, att gymnastiklokalerna i allmänhet äro temligen bra, yttrar den: »dock äro bland de högre elementarläroverken Skara, — der tillståndet nästan kan kallas beklagligt — Strengnäs, Östersund m. fl. i ett synnerligt behof af nya gymnastiklokaler». Dåligt är det således på åtskilliga ställen; i Skara är det beklagligt.

Den andra till utredningen hörande frågan är den, huruvida det icke skulle kunna finnas någon annan utväg till beredande af medel för det afsedda ändamålet än att af Riksdagen begära ett anslag. Äfven i detta afseende gifver bilagan till min motion fullständig upplysning. Skara elementarläroverks bygnadsfond har en årlig inkomst af 2,000 kronor; men denna inkomst medtages också till största delen för erläggande af ränta och amortering af ett lån å 40,000 kronor, som upptogs år 1870 för åstadkommande af ett nytt läroverkshus. Stiftet har naturligtvis sin bygnadskassa, af hvilken domkapitlet hos Kongl. Maj:t i underdånighet har begärt att få använda ett belopp af 8,000 kronor såsom bidrag till byggande af ett nytt gymnastikhus. Detta belopp, 8,000 kronor, var också det högsta som för ändamålet gerna kunde begäras, enär återstoden af kassan, 11,000 kronor, måste afses för andra byggnadsbehof inom stiftet. Någon annan kassa än dessa två finnes icke af natur att kunna för berörda ändamål användas.

Till en utredning i frågan hörer äntligen företeendet af ritning och kostnadsförslag. Af dessa finnes ritning tillgänglig i Kongl. Ekklesiastikdepartementet, och kostnadsförslag är bifogadt min motion. Något vidare, som hörer till utredning i ämnet, känner jag icke till.

Men Utskottet finner det vidare olämpligt att Riksdagen nu skulle, innan ärendet blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, deri vidtaga någon åtgärd. Enligt hvad som upplyses i motionen inkom ärendet för sent till Kongl. Maj:t, för att någon framställning deri skulle kunna göras i statsverkspropositionen till denna riksdag. Huru Kongl. Maj:t hade kommit att handla, i den händelse ärendet i rätt tid blifvit till regeringen inlemnadt, kan jag naturligtvis icke afgöra. Ej heller vill jag nu yttra mig beträffande detta af Stats-Utskottet så ofta anförda skäl, såsom en allmän regel för afslag å af enskilda motionärer gjorda framställningar om anslag. Jag gläder mig likväl åt Utskottets berörda yttrande, för så vidt det samma kan gifva anledning till glädje. Och det gör det ur den synpunkten, att, i händelse frågan i form af Kongl. proposition återkommer till en annan riksdag — något som jag vill hoppas, ehuru jag ej dristar derom något förutsäga — jag då vågar på förhand räkna på Stats-Utskottets bifall, emedan det väsentligaste skälet för Utskottets afstyrkande då bortfallit. Som saken nu emellertid står, finner jag icke för godt att framställa något yrkande, utan inskränker mig till en anhållan att få mitt nu afgifna yttrande infördt i protokollet.

Ang. nytt gjutnastikkhus vid Skara elementarläroverk.
(Forts.)

Vidare anfördes icke. Öfverläggningen förklarades slutad; och blef, på Herr Talmannens derom gjorda framställning, Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 55 - 64.

Blefvo jemväl bifallna.

Punkten 65.

Såsom dyrtidstillägg för Sundhetskolegium hade Kongl. Maj:t äskat ett belopp af 4,400 kronor, hvaraf 900 kronor skulle utgå såsom dylikt tillägg åt den af sist församlade Riksdag på kollegii stat uppförde rättskemisten, hvilkens aflöning nu utgjorde 4,500 kronor.

Ang. dyrtidstillägg för Sundhetskolegium.

Utskottet, som ansett, att dyrtidstillägg ej borde ifrågakomma för rättskemisten, hade i 65 punkten hemställt, att såsom dyrtidstillägg åt Sundhetskolegii tjänstemän måtte för år 1877 anvisas ett extra anslag af 3,540 kronor.

Ordet begärdes af

Herr Sjöberg, som yttrade: Stats-Utskottet har i nu fördragna punkt i icke oväsentlig mån afvikit från den allmänna grundsats af liberalitet, som i öfrigt tyckes genomgå förevarande utlåtande. På sätt Kammaren finner, har Utskottet nemligen afstyrkt Kongl. Maj:ts framställning om arvisande af 900 kronor såsom dyrtidstillägg åt den af sistlidne Riksdag på Sundhetskolegii stat uppförde rättskemisten. Å ena sidan synes det visserligen ligga ett sken af sanning deri, att berörde tjänstemans lön så

Ang. dyrtids-
tillägg för
Sundhetskoll-
egium.
(Forts.)

nyligen blifvit bestämd, men å andra sidan måste väl de skäl, som med hänsyn till allmänt kända förhållanden betingat dyrtidstillägg åt andre statens tjänstemän, om dessa skäl i öfrigt äro giltiga, böra gälla äfven för den tjänsteman, om hvilken här är fråga. Till upplysning om de utgifter, denna rättskemist-befattning för innehafvaren medför, har blifvit mig lemnad en promemoria, som utvisar de icke obetydliga kostnader han måste vidkännas för att hålla laboratoriet i ordning och i allmänhet bestrida de till befattningen hörande göromål. Så t. ex. har han för anordnandet af laboratoriet under åren 1873-1876 haft en utgift af 3,000 kronor, hvarförutom de årliga kostnaderna utgjort: för hyra af flera rum 800 å 900 kronor, för ved, kol och gas 300 kronor, för böcker, apparater m. m. 300 kronor, för reparationer af äldre apparater och instrument 100 kronor o. s. v. Det är visserligen sant, att den ifrågavarande rättskemisten, utom sin lön af staten, kan påräkna en inkomst för år af 800 till 1,000 kronor genom den ersättning, som på en eller annan grund vid vissa tillfällen kan honom lagligen tillkomma. Men då, efter hvad jag varit i tillfälle att inhemta, tjänsten är i högsta måtto ansvarsfull och trägen, så torde allt skäl vara för handen att, utan afsende derå att den så nyligen tillkommit, bevilja det af Kongl. Maj:t äskade dyrtidstillägget. Hvad angår det på denna befattning hvilande ansvar, bör man nemligen taga i betraktande, att rättskemistens yttrande måste i vissa viktiga rättsfall inhemtas och läggas till grund för domstols beslut; och då den sålunda ställer på sin innehafvare stora anspråk på kunskaper, erfarenhet och samvetsgrannhet samt kräfver ett ansträngande arbete och således fullt sysselsätter sin man, förefaller det mig mindre förklarligt, hvarföre icke denne tjänsteman lika med andre, med hvilka han står i paritet, skulle, på sätt Kongl. Maj:t begärt, få åtnjuta förmånen af dyrtidstillägg.

På grund af hvad jag nu yttrat hemställer jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och i följd deraf afslag å Stats-Utskottets hemställan, i hvad den rör det i den föredragna punkten afstyrkta dyrtidstillägget.

Herr Hörnfeldt: Vid 1874 års riksdag beviljades på framställning af Kongl. Maj:t ett anslag af 3,000 kronor till rättskemiska undersökningar, och vid 1875 års riksdag ökades anslaget till 4,500 kronor, att på Sundhetskollégii stat uppföras för att användas såsom lön åt en rättskemist. Ifrågavarande tjänstemans aflöning har således blifvit faststeld senare än dyrtidstilläggen beviljades åt embets- och tjänstemän i allmänhet. Det föreföll dertill sistlidet års Stats-Utskott mindre af behovet påkalladt att bevilja rättskemisten något dyrtidstillägg, hvarföre Utskottet hemställde, att Riksdagen icke måtte bifalla det då af Kongl. Maj:t såsom dyrtidstillägg åt nämnde tjänsteman

äskade belopp, och Riksdagens beslut utföll äfven i enlighet med denna Utskottets hemställan. Vid innevarande riksdag har Kongl. Maj:t förnyat sin begäran om dyrtidstillägg åt rättskemisten, utan att några särskilda motiv därför blifvit i den Kongl. propositionen anförda, och Stats-Utskottet har derföre ansett de skäl, som förra året föranledde Stats-Utskottet att afstyrka och Riksdagen att icke bevilja ifrågavarande dyrtidstillägg, fortfarande ega giltighet. Jag anhåller derföre om bifall till den föreslagna punkten af Utskottets förslag, så mycket mera som det icke blifvit utredt, huruvida rättskemisten sedan förra riksdagen blifvit så öfverhopad med göromål i tjensten, att den för honom då fastställda lönen nu kan anses otillräcklig.

Ang. dyrtidstillägg för Sundhetskolligium.
(Forts.)

Herr Dickson: Ehuru jag, såsom Kammaren väl vet, ej hör till deras antal, som motsätta sig af Kongl. Maj:t begärda anslag, måste jag dock med afseende å denna punkt tillkännagifva, att jag finner det Stats-Utskottet handlat fullkomligt riktigt, då Utskottet afstyrkt det åt rättskemisten begärda dyrtidstillägget. Denne tjänsteman fick sin lön fastställd vid förra riksdagen, och anslaget utgår första gången i år. Dyrtidstillägg å löner i allmänhet utgingo deremot redan förlidet år och funnos således redan vid det tillfälle, då rättskemistens lön fastställdes till 4,500 kronor. Något skäl att särskildt för nästkommande år bevilja en tillfällig förhöjning i lönen kan jag för min del icke finna. Då jag således anser, att Stats-Utskottet haft goda skäl för sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts förslag i detta fall, kan jag icke annat än förena mig med Stats-Utskottet och yrka bifall till dess hemställan i den föredragna punkten.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde proposition på såväl bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, som ock på yrkandet, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts framställning, måtte bifalla samma framställning oförändrad; Och som den förra propositionen besvarades med öfvervägande ja, var alltså Utskottets förslag i oförändradt skick bifallet.

Punkterna 66—70.

Biföllos.

Punkten 71.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till uppförande af ny byggnad för Akademien för de fria konsterna läroverk i hufvudsaklig öfverensstämmelse men upprättade ritningar, samt på af akademien föreslagen plats i Humlegården, bevilja ett anslag af 392,000 kronor och deraf för år 1877 anvisa ett belopp af 60,000 kronor, att i mån af behof utgå till byggnadens grundläggning och andra förberedande arbeten.

Ang. anslag till ny byggnad för Akademien för de fria konsterna läroverk.

*Ang. ansly
till ny byggnad
för Akademi-
ens för de fria
konsterna läro-
verk.
(Forts.)*

I förevarande punkt hade Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts ifrågasvarande nådiga framställning för närvarande icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Ordet lemnades åt

Herr Axel Bergström, som anförde: Herr Talman! Enär de nuvarande lokalerna i Akademiens för de fria konsterna hus äro för hennes behof otillräckliga, har akademien gått in till Kongl. Maj:ts med förslag om uppförande af en ny byggnad i Humlegården, som skulle inrymma de för *läroverket* erforderliga lokaler, hvaremot de för akademiens verksamhet i öfrigt behöfliga lägenheter skulle förblifva i det gamla huset. Stats-Utskottet har erkänt, att Akademien för de fria konsterna är i behof af nya lokaler för sitt läroverk, men förmenar att det "torde kunna sättas i fråga, huruvida de af Kongl. Maj:ts för ändamålets vinande nu föreslagna åtgärder äro under för handen varande förhållanden de mest fördelaktiga". Utskottet föreslår derför en annan åtgärd, nemligen att en fullständig nybyggnad skulle uppföras, hvilken inrymde alla de lokaler, som för akademiens verksamhet vore erforderliga. Det torde icke kunna förnekas, att detta förslag har något mera tilltalande än att, på sätt Kongl. Maj:ts föreslagit, bygga ett hus i Humlegården, som endast skulle inrymma en del af de lägenheter, som för akademien erfordrades. Emellertid vill Utskottet helt naturligt, att värdet af akademiens nuvarande hus skall tillgodogöras för staten, men finner ett hinder derför i lydelsen af det donationsbref, som öfverdirektören Meyer utfärdat för akademien. Det förhåller sig verkligen så, att detta donationsbref utgör ett hinder för staten att fritt förfoga öfver detta hus, men det sätt Utskottet föreslagit för att undanröjda detta hinder torde icke vara lämpligt. Enligt hvad jag föreställer mig finnes ett sätt, som är bättre. Utskottet anser "att" aftal skulle kunna träffas, med Meyers arfvingar, i händelse sådana ännu finnas, eller i annat fall med frimurarebarnhusets direktion om de vilkor, hvarunder en hvar af dem skulle vara villig att afstå sin eventuella rätt till meranämnda fastighet", och derför, menar Utskottet, "vore det särdeles ändamålsenligt om Kongl. Maj:ts ville taga hela denna fråga under förnyad ompröfning samt i nåder låta verkställa en utredning i förenämnda hänseende".

Först och främst anser jag det icke vara fullt lämpligt att på en sådan omväg söka tillintetgora verkan af donationsbrevet, ty det vore ju att motverka donators ändamål, om man sökte förmå hans arfvingar att afstå från sin eventuella rätt och likaså om man gjorde ett dylikt försök med frimurarebarnhusets direktion. För det andra låra Meyers nu lefvande arfvingar, om sådana finnas, icke kunna med laga verkan afhända sina blifvande arfvingar do anspråk, dessa senare kunna grunda på donations-

brevet; och icke heller tror jag, att nämnda direktion skulle kunna formås till en renouciation af sin eventuella rätt.

Lyckligtvis finnes det en utväg att ordna detta på ett sätt, att staten kan få fri dispositionsrätt öfver akademiens nuvarande hus och tillgodogöra sig värdet deraf; och denna utväg anvisas i Kongl. kungörelsen af den 3 April 1810. Om man undersöker donationsbrevets innehåll något närmare, kan man icke komma till annat resultat, än att Akademien för de fria konsterna innehar ifrågavarande hus under fideikommissrätt. Om ett visst fall inträffar, nemligen det nu af Stats-Utskottet ifrågasatta, skola nemligen donators manliga descendenter och, om sådana ej finnas, frimurarebarnhuset blifva egare till huset. Nu bjuder åberopade Kongl. kungörelsen af år 1810, att när någon innehar en fideikommisssegendom och han finner förmånligt att utbyta densamma mot annan fast egendom, skall han derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t, som i Högsta Domstolen pröfvar och afgör frågan. Om nu Akademien för de fria konsterna sökte att öfverflytta den fideikommissrätt, under hvilken akademien innehar sin nuvarande lokal vid Röda bodarne, till det nya fullständiga hus, som skall uppföras i Humlegården, så vore all rättfärdighet uppfylld. Staten kunde då sälja det gamla huset, och det skulle, till följd af sitt fördelaktiga läge, betinga en ganska hög köpeskillning, kanske så hög, att den till och med betäckte nybyggnadskostnaderna.

Det är en sådan utväg som enligt min åsigt staten borde begagna för att erhålla fri dispositionsrätt öfver denna fastighet. Det finnes visserligen åtskilligt att anmärka äfven härvid, men jag skall icke upptaga Kammarens tid med omförmälände deraf. Jag är förvissad att regeringen, om hon finner den af mig anvisade utväg lämplig, också skall veta finna medel att undanröjda de svårigheter, som kunna möta för dess anlåtande. Emellertid har jag icke något yrkande att göra, utan låter för min del bero vid Stats-Utskottets hemställan, att Kongl. Maj:ts framställning för närvarande icke må vinna Riksdagens bifall.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Utan att vilja förneka möjligheten af en sådan åtgärds vidtagande, som den siste ärade tälaren framställt, anser jag mig dock böra fästa uppmärksamheten på en svårighet, som sannolikt dervid kan uppkomma. Vore det fråga om att verkställa ett sådant utbyte till inrymmande af akademien i ett redan befintligt hus, så skulle möjligen svårigheterna icke vara så beaktansvärda. Då utbytet, såvidt det skall föregå den blifvande Kongl. propositionen, förutsättes skola ske mot ett hus som endast hägrar i framtiden, så vill det synas mig som om åtskilliga svårigheter skulle uppkomma vid pröfning inom Högsta Domstolen af en sådan framställning. En annan sak deremot kan vara om, sedan den stora byggnad, hvilken skulle vara tillräcklig för begge ändamålen: lärosalar och expositionslokaler m. m., blif-

*Aug. anslag
till ny byggnad
för Akademi-
ens för de fria
konsterna läro-
verk.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till ny byggnad
för Akademi-
ens för de fria
konsternäläro-
verk.*

(Forts.)

vit uppförd, framställning göres om ett utbyte af fideikommissrätten för öfverflyttning af denna rätt på det nya huset eller en del deraf. Jag har endast velat framhålla detta, på det man icke måtte anse att den af Herr Bergström föreslagna utvägen skulle kunna i verkligheten begagnas utan att möta rätt stora svårigheter.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! På sätt jag redan i mitt första anförande påpekade, förefinnas verkligen svårigheter, och Herr Statsrådet Lagerstråle har i sitt anförande äfven framhållit en, hvilken också föresväfvat mig; men denna svårighet kan möjligen öfvervinnas på det sätt, att Riksdagen, under förutsättning att det gamla huset framdeles varder frigjort från fideikommissnaturen och denna öfverflyttas å den nya byggnaden, beviljade medel till samma byggnads uppförande. När sedermera denna blifvit fullbordad, kan utbytet ske, om nemligen Kongl. Maj:t i Högsta Domstolen dertill lemna bifall. Svårigheten består således deri, att man måste anticipera på Kongl. Maj:ts bifall, hvilket icke rätt gerna kan meddelas, innan den nya byggnaden står färdig.

En annan svårighet är den, att det nya huset antagligen kommer att få ett större värde än det gamla; hvadan, enär nya fideikommiss numera icke få stiftas, fideikommissnaturen endast får omfatta en viss del af den nya byggnaden, hvilken del i afseende å värdet bör jemnt motsvara det gamla huset.

Om än således, på sätt jag erkänt, saken har sina svårigheter, tror jag dock att den utväg, som jag anvisat, förtjenar att tagas i öfvervägande, helst Stats-Utskottets erbjudande är så välvilligt och så storartadt, att man bör göra allt för att realisera planen i den syftning, Stats-Utskottet tänkt sig.

Herr Key: Jag föreställer mig att äfven en annan svårighet, än den af föregående talare anförda, skulle möta Herr Bergströms förslag. Jag är visserligen icke jurist och vågar derföre icke inlåta mig på några juridiska spörsmål, men det förefaller mig som om Meyers arfvingar och frimurarebarnhuset först böra höras, om de vilja ingå på någon öfverflyttning af fideikommissrätten. Och är det så, att Meyers arfvingar måste höras för att göra sina rättsanspråk gällande, så måste de påträffas. Någon utredning föreligger icke derom, hvilka eller huru många dessa arfvingar äro. Det är detta som Stats-Utskottet derföre önskat, att Kongl. Maj:t måtte taga om hand.

Uti donationsbrevet är föreskrifvet, att i ett visst förutsatt fall »skulle ock akademiens och publici eganderätt dertill upphöra, och skulle i sådan händelse Meyers rätta manliga descenderer, om några vid den tiden funnes, ega rättighet att huset såsom sin egendom vindicera och återtaga». Men nu vet man icke,

om ett aftal kan träffas med Meyers arfvingar, eller ens hvilka dessa äro.

Jag tror således att den fråga, den ärade talaren på stockholmsbänken framställt, är för tidigt väckt och att man först måste taga reda på hvilka dessa arfvingar äro, innan något kan i saken af Riksdagen åtgöras.

Ang. anslag till ny byggnad för Akademiens för de fria konsterna läroverk.

Herr Rubenson: Den siste ärade talarens invändning må jag säga, att jag icke det ringaste kan förstå. Stats-Utskottet har föreslagit, att underhandlingar måtte öppnas med öfverdirektören Meyers arfvingar för att genom en vänlig öfverenskomelse med dem söka utverka tillstånd till förflyttande af Fria konsternas akademi från dess nuvarande lokal till den tilltänkta, äfvensom att man, för den händelse inga arfvingar efter öfverdirektören Meyer finnas, borde vända sig till frimurarebarnhusets direktion för utverkande af ett sådant medgifvande. Nu har min ärade grannne till venster framställt ett förslag, som icke går så långt som Utskottets, ty enligt detsamma skulle man säkerligen höra bemålde Meyers arfvingar och eventuellt äfven barnhusdirektionen, men icke till den åsyftade åtgärden behöfva något bifall vare sig från arfvingarnes eller barnhusdirektionens sida. Den svårighet, som af Herr Key åberopats såsom skäl mot Herr Bergströms förslag, förefinnes således enligt Utskottets eget förslag och är der till och med större.

Denna anmärkning af vice ordföranden i Stats-Utskottet mot det nu framställda förslaget är följaktligen, efter mitt förmenande, af noll och intet värde.

Herr Key: På samma gång jag beklagar att den siste ärade talaren antagligen icke varit i tillfälle genomläsa Utskottets motivering i denna punkt, anhåller jag få erinra derom, att Utskottet uttryckligen yttrat: »det hinder, som sålunda genom donationsbrevets lydelse förefinnes mot fastighetens afyttrande, skulle emellertid, enligt hvad Utskottet föreställer sig, kunna aflägsnas, derest aftal kunde träffas med bemålde Meyers arfvingar, i händelse sådana ännu finnas, eller i annat fall med frimurarebarnhusets direktion om de vilkor o. s. v.» Stats-Utskottet har sålunda efter mitt förmenande verkligen föreställt sig, att ett *aftal* måste i hvarje fall föregå.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och blef, på derom af Herr Talmannen gjord framställning, Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkterna 72—76.

Blefvo likaledes af Kammaren bifallna.

*Punkten 77.**Mom. a.*

Bifolls.

*Ang. anslag
till skandina-
visk etnografi-
ska samlingen.*

I *mom. b* hade Utskottet, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom framställda förslag, tillstyrkt, att Riksdagen måtte för år 1877 till förvarande och vårdande af den skandinavisk-etnografiska samlingen i Stockholm anvisa ett extra anslag af 7,500 kronor.

Ordet lemnades på begäran till

Herr Bruhn, som yttrade: Vare det långt ifrån mig att vilja bestrida det förtjenstfulla och nyttiga, än mindre det intressanta deruti, att föremål från förgångna tiders industri och konstslöjd tillvaratagas och sammanföras. Jag har endast velat uttala det enligt min uppfattning betänkliga deri, att staten på detta sätt är efter år beviljar anslag för helt och hållet enskilda samlingsars vårdande. Ty den ifrågavarande etnografiska samlingen är efter mitt förmenande helt och hållet enskild. Det har visserligen vid något tillfälle uppgifvits, att egaren af denna samling förklarar sig ämna till staten öfverlåta den del af samlingen, som genom gifva tillfallit densamma. Men häruti ligger icke något slags säkerhet för, att detta verkligen kommer att inträffa. Vidare är ju icke uttrönt, hvad värde denna genom gifva tillkomna del af samlingen eger. Detta kan möjligen vara den minsta delen af samlingen; och staten kommer till äfventyrs då i den belägenheten, att, t. ex. vid Herr Hazeli frånfälle eller annars, nödgas för ganska högt pris inlösa den återstående delen, hvilken icke skulle tillfalla staten, vid äfventyr att eljest se den del af samlingen, för hvilkens vård så betydliga belopp under flera år utbetalats, förskingrad. Och hvilka följder kan man icke tänka sig af ett sådant förfarande? Om vi t. ex. förutsätta, att Riksdagen vore nog otacksam att icke antaga det af Herr de Vylder välvilligt gjorda anbudet att för 17,000 kronor få tillösa sig hans värdefulla etnografiska och naturhistoriska samlingar, hvilkas stora kulturhistoriska värde till en del ännu endast kan vara anadt, eftersom en del af dem ännu ligger qvar i Cap — antagom, som sagdt, att detta anbud blir afslaget; hvad vore då naturligare än att Riksdagen nästkommande år finge mottaga en begäran från Kongl. Maj:t om anslag för vårdandet äfven af dessa samlingar? Och Riksdagen torde då för konsekvensens skull äfven vara nödgad att bifalla en sådan anhållan. Jag kan sålunda icke finna lämpligt att år efter år bevilja anslag till enskilda samlingsars vård.

Saken torde emellertid kunna hjälpas på tvenne sätt: antingen så, att det begärda anslaget vägras, eller ock så — efter-

som saken anses så vigtig — att anslaget uppföres på ordinarie stat.

Jag skall emellertid icke tillåta mig att framställa något yrkande i frågan, utan har endast önskat få uttala mina betänkligheter i ofvanberörda hänseende.

Ang anslag till skandinavisk-etnografiska samlingen
(Forts.)

Herr Lyttkens: Jag är till största delen förekommen af den föregående talaren och skulle icke heller hafva begärt ordet, om jag hade vetat att han ämnade yttra sig i frågan. Det ifrågasvarande anslaget, hvilket tillkommit genom motion, väckt af enskild person, utgick till en början med 6,000 kronor. Sedermera har regeringen fortfarit med att begära anslag för samma ändamål, och sistlidne riksdag beviljades 7,500 kronor, hufvudsakligen för att dermed betäcka hyresomkostnaderna för lokal åt samlingarne. Det torde dock kunna sättas i fråga, huruvida något understöd af det allmänna bör lemnas till ett företag af helt och hållet enskild natur, utan bestämdt vilkor att samlingen i dess helhet skall till staten hembjudas, endast mot det tomma löftet, att den del af samlingarne, som tillkommit genom gåfvor af enskilda personer, skulle tillfalla staten, oaktadt dessa personer antagligen icke skulle hafva skänkt dessa gåfvor till museet, om de icke varit öfvertygade att de skulle bevaras för det allmännas räkning.

Mig förefaller det vidare, som skulle de begärda 7,500 kronor vara ett alltför stort belopp för att behöfva användas till hyra af en lokal, som är belägen i en så aflägsen del af hufvudstaden, som den nu ifrågasvarande lokalen. Antagligt är derföre, att penningarne till stor del ätgå för vårdandet af samlingen, på hvilken, som jag nämnt, staten ej kan göra några anspråk. Det synes mig således, som, i fall anslag beviljades, det vilkor borde dervid fästas, att, när den nuvarande egaren af samlingarne en gång fölle ifrån, dessa skulle hembjudas staten till inlösen. Ty i annat fall kunde det ju hända, att hans rättsinnehafvare, som möjligen icke vore så intresserade för samlingarnes bevarande, hembjode dem åt den mestbjudande, och staten således ej finge någon valuta alls för alla de summor, hvarmed den till samlingens vårdande bidragit. Jag anser således att ett sådant vilkor för anslagets beviljande borde uppställas, ehuru jag icke hyser stor förhoppning om att få någon förändring i Utskottets förslag, enär ordet sparsamhet numera icke tyckes hafva samma anklang i denna Kammar, som det varit haft. Jag yrkar emellertid att punkten måtte återremitteras till Utskottet, på det att förslaget måtte förändras i det syfte, jag nu angifvit.

Herr Linder: Den skandinavisk-etnografiska samlingen här i Stockholm, till hvars vårdande anslag nu är begärdt, är på samma gång både dyrbar och lärrik samt utgör i sin helhet ett värderikt bidrag till vår kulturhistoria. Denna omständighet i

*'Ang. anslag
till skandinavia-
visk-etnografi-
ska samlingen.*
(Forts.)

förening dermed att tillfälle är beredt allmänheten att bese denna samling är i min tanke ett tillräckligt skäl för staten att bidraga till denna samlings hysande och förvarande. Men jag måste dock erkänna att en del af det, som af de tvenne föregående talarne blifvit yttradt i frågan, är särdeles behjertansvärdt, och att man borde vara betänkt uppå att bereda staten tillfälle att i en framtid tillägna sig denna samling, som redan är, i sitt slag, en af de dyrbaraste i nordn, och som, om dess nuvarande nitiske och skicklige vårdare får fortfara i sin verksamhet för dess utvidgande, skall blifva af ännu större värde och fylla en känbar lucka i våra offentliga samlingar. På grund häraf får jag, ehuru jag ej har något yrkande att göra emot Utskottets hemställan, bedja att få i så måtto instämma i de tvenne föregående talarnes yttranden, som Riksdagen för framtiden bör tillse, att i sammanhang med bidrags beviljande till dessa samlingar uppgöres och öfverenskommes om vilkor, under hvilka hela samlingen må till staten hemfalla.

Herr Uhr: Den förste talaren höll ett långt föredrag. Jag trodde att det var hans mening att göra som Herr Gunælius i går, hvilken, då han hörde att Kammarerna icke fästade någon synnerligt stor uppmärksamhet vid hvad han sade, helt tvärt slutade sitt föredrag. Men så var icke förhållandet med Herr Bruhn. Han kom dock icke, såvidt jag kunde finna, med sitt myckna prat till något bestämdt resultat. Jag för min del vill utan vidare preludier yrka bifall till Utskottets betänkande; ty detsamma synes mig vara väl grundadt, och priset, för hvilket staten framdeles skulle komma i besittning af samlingarne, ganska billigt.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Den som tagit närmare reda på ifrågavarande samlingar och följt dem med någon uppmärksamhet läser väl kunna vitsorda, att det icke förhåller sig med dem såsom ett par föregående talare påpekat. Det finnes hos Herr Hazelius en ganska ordentligt uppgjord förteckning på allt som skänkes dit, och Herr Hazelius har äfven, när han första gången fick nu ifrågavarande understöd af staten, tillkännagifvit, att samlingarne skulle till staten öfverlemnas och för hvad som till dem skänkes redovisas i de allmänna tidningarne, åtminstone en gång i kvartalet. Derjemte är Herr Hazelius ganska tjenstvillig att lemna Kammarernas ledamöter tillträde till samlingarne, när de behaga, om de nemligen anmäla sig förut.

De samlingar, ifrågavarande person lyckats sammanbringa, upptaga tre stora lokaler, som nog kosta ganska mycket i hyra. Det är sannerligen på den yttersta tiden att man börjar samla ihop vittnesbörden om våra fäders husslöjd, kultur och lefnadssätt. När man funnit en person, som med så stort intresse som Herr Hazelius förvaltar och förökar dessa samlingar, så kan jag icke för min del finna att det är så mycket vågadt från statens sida att gifva nu ifrågavarande summa till samlingarnes underhåll.

Jag yrkar på dessa skäl bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på yrkandet, att ifrågavarande mom. måtte till Utskottet återförvisas; och som den förstnämnda propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 78.

Blef derefter af Kammaren bifallen.

Punkten 19.

I enlighet med Kongl. Maj:ts derom framställda förslag hade Utskottet tillstyrkt, att Riksdagen måtte till Vetenskapsakademiens disposition, för bearbetande af de under Professoren Nordenskiölds senaste arktiska expedition gjorda iakttagelser och samlingar, på extra stat för år 1877 anvisa ett belopp af 10,000 kronor, att Nordenskiöld i mån af behof tillhandahållas samt af honom redovisas i sammanhang med akademiens egna räkenskaper.

*Ang. anslag
till bearbetande
af de under
senaste ark-
tiska expedi-
tion gjorda
iakttagelser
och samlingar.*

Efter föredragning af denna hemställan yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Jag har för min del icke kunnat vara med om att tillstyrka ifrågavarande anslag. Jag har inom Utskottet gjort några förfrågningar i afseende på detsamma; men dessa förfrågningar hafva, såsom jag tycker, icke blifvit nöjaktigt besvarade. Jag har nemligen frågat, huruvida intendenterna vid naturhistoriska riksmuseum äro så öfverhopade med göromål, att de icke skulle kunna medhinna detta arbete, eller om de icke duga dertill, utan att extra biträden för detta ändamål skulle vara nödvändiga; men derpå har man icke kunnat svara mig något bestämdt. Af Kongl. Maj:ts proposition om löneroglering för desse intendenten finner man emellertid att de, enligt Kongl. Maj:ts åsigt, icke äro så betungade med arbete som professorerna vid universiteten; och då torde de, enligt min tanke, väl också hafva tid till nu ifrågavarande arbete. Men om så är, och om de, såsom antagligt är, äfven duga till att göra detta arbete, så kan jag icke förstå hvarför ett särskildt anslag till nu ifrågavarande ändamål skulle vara erforderligt, isynnerhet då härtill kommer att, genom Riksdagens beslut i en föregående punkt, aflöningen för desse intendenten blifvit betydligt ökad och ett ytterligare skäl för att de skulle göra det arbete, hvarom här är fråga, således tillkommit. Läser man Utskottets motivering, sidan 68 i betänkanDET, der Utskottet säger: «Då intendenterna vid naturhistoriska riksmuseum äro föreslagne att i afseende å löneförmåner blifva efter viss tids tjenstgöring likstälde med professorerna vid universiteten samt de förres tid ej är upptagen af någon föreläsnings- eller examensskyldighet, torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida de ej

*Ang. anslag
tillbearbetande
af de under
enaste ark-
tiska expedi-
tion gjorda
iakttagelser
och samlingar.
(Forts.)*

rätteligen borde vara skyldige att sjelfve verkställa bearbetningen af dylika iakttagelser och samlingar«, så skulle man också kunna vänta att Utskottet hade kommit till ett helt annat resultat; men strax derefter har Utskottet resonnerat på ett helt annat och sådant sätt, att man af detta resonnement skulle kunna draga den slutsatsen, att intendenterne väl skulle kunnat göra detta arbete, men eftersom ett särskildt anslag för detsamma blifvit af Kongl. Maj:t begärdt, så måste Riksdagen bevilja anslaget.

Såvida icke Herr Ekklesiastikministern kan upplysa mig om att intendenterne vid naturhistoriska riksmuseum icke hafva tid att göra detta arbete eller icke duga dertill, måste jag således för min del yrka afslag å Utskottets hemställan. Skulle deremot intendenterne icke hafva tid att verkställa arbetet eller icke duga dertill, så måste jag böja mig för nödvändigheten och medgifva att ett särskildt anslag för dessa samlingars ordnande beviljas.

Chefen för Ekklesiastikdepartementet, Herr Statsrådet Carlsson: Hvad det svar kommer att innehålla, som talaren på dalabänken begärt att jag måtte afgifva i fråga om de vid naturhistoriska riksmuseum anstälde intendeters skicklighet, tror jag att en hvar af denna Kammares ledamöter redan på förhand kan förutse. Det skulle ju vara högst besynnerligt, om Vetenskapsakademien skulle hafva öfverlemnadt värden om sina så dyrbara samlingar, hvilka i så rik måtto bidragit till vetenskapens framsteg inom vårt land, åt personer, som icke skulle vara i stånd att verkställa ett sådant vetenskapligt arbete, som det nu ifrågakända. Detta är dock en tanke, som jag med full visshet hoppas icke skall hafva vunnit insteg hos många af Kammares ledamöter. Hvad åter beträffar samme talares andra frågor, huruvida desse intendenter icke skulle hafva haft tid att bearbeta och ordna dessa af Professor Nordenskiöld hemförda samlingar, så ber jag att få upplysa om, att detta ingalunda varit skälet, hvarpå den Kongl. propositionen om anslag härtill varit grundad; utan orsaken härtill är, att man ansett att, då en vetenskapsman, sådan som Professor Nordenskiöld, hvilken gjort sådana undersökningar som han, och dervid mångfaldiga gånger satt sitt lif på spel samt egnat sig deråt med hela sin energi och ihärdighet och genom dessa vetenskapliga upptäcktsresor, som han tid efter annan företagit, vunnit ära och anseende icke endast för sig sjelf, utan åt det land han tillhör, gör underdånig framställning om anslag för bearbetande af produkterna utaf sina forskningar, så har man ansett sig icke med skäl kunna afslå en sådan begäran. Professor Nordenskiöld hyste denna önskan, såsom också i Kongl. Maj:ts proposition i ämnet är framställt, af det skäl, att han ville att dessa samlingar, frukterna af hans upptäcktsresor i vetenskapligt hänseende, skulle komma den lärda världen till godo så snart som möjligt såsom ett helt och sålunda framstå såsom ett resultat af de utaf honom på ett tillfredsställande sätt verdställda undersökningarne.

Det är nemligen helt naturligt, att det skall falla vida mera ljus öfver de områden han undersökt, om de under dessa upptäcktsresor gjorda iakttagelser och samlingar blifva på en gång bearbetade.

Ett annat skäl, hvarför Professor Nordenskiöld framstälde en dylik begäran, var hans önskan, att icke utländska arbetskrafter skulle komma att tillgodogöra sig det material, som genom svensk ihärdighet och skicklighet vunnits. Ehuru intendenternes tid väl möjligen kunde hafva tillåtit dem att verkställa arbetet, så skulle de dock, då deras tid och arbetsskicklighet företrädesvis måste egnas åt statens naturhistoriska samlingar i sin helhet, icke hunnit verkställa arbetet med ordnandet af de vetenskapliga resultaten utaf Professor Nordenskiölds expeditioner till de arktiska länderna så fort som nödigt är, på det öfversigten af dem icke måtte splittras.

Jag är också fullkomligt öfvertygad om att denna Kammare skall dela regeringens uppfattning i afseende på förevarande fråga. Ty det minsta staten kan göra för en så utmärkt vetenskapsman som Professor Nordenskiöld, hvilken förvärfvat heder åt Sverige och hvars namn eger genklang öfver hela den bildade världen, måtte väl vara att bevilja honom nödiga medel för att utan egna uppoffringar få ordnade de vetenskapliga skatter han från sina resor hemfört, skatter hvilka för all framtid skola bereda ära åt fäderneslandet och ljus åt vetenskapen.

På grund af det nu anförda anhåller jag hos Kammaren om bifall till Kongl. Maj:ts af Utskottet tillstyrkta proposition.

Herr Lars Ersson i Wik: Skulle man nu vilja afslå det anslag, som här blifvit begärdt för bearbetande af de under de senaste åren af Professor Nordenskiöld, i sällskap med andra vetenskapsmän, gjorda iakttagelser och samlingar under deras resor till de nordliga länderna, så skulle man ju kunna riskera att dessa expeditioner blefve helt och hållet fruktlösa. Men detta föreställer jag mig att ingen inom Kammaren vill göra, ty det går ju icke an. Tänker man vidare på, att omkring hälften af dessa samlingar skall tillfalla svenska staten, så ligger ju redan häri ett stort skäl för oss att bevilja det begärda anslaget.

Man bör väl äfven fästa något afseende på den ära Nordenskiöld och hans kamrater genom dessa färder vunnit åt fäderneslandet. Man bör komma ihåg, att Nordenskiöld år 1868 framträngde längre i norr än någon menniska förut varit. Man har visserligen påstått att amerikanarne framträngt ända till 82:dra graden nordlig bredd, men detta skulle skett på isen, ehuru det icke är bevisadt. Fullt konstateradt är deremot, att Nordenskiöld fört den svenska flaggan längre upp mot norr, än någon annan nation fört sin. Läger man härtill att Nordenskiöld under den senaste expeditionen upptäckte en sjöväg till Sibirien, öfver Kariska hafvet, och der i Sibirien upptäckte en bördig jordsträcka ungefärligen så stor som *hela* Skandinaviska halfön och belägen under

*Ang. anslag
tillbearbetande
af de under
senaste ark-
tiska expedi-
tion gjorda
iakttagelser
och samlingar.
(Forts.)*

Ang. anslag till bearbetande af de under senaste ark-tiska expedition gjorda iakttagelser och samlingar.
(Forts.)

samma breddgrad och med samma klimatiska förhållanden som Skåne, så tror jag att man häri har ännu ett skäl för att bifalla anslaget. Man kan visserligen invända, att dessa stora odlingsbara marker icke egentligen skulle kunna bibringa Sverige någon fördel, men de gagna ju alltid menskligheten, och i så fall måtte de väl indirekt gagna äfven Sverige.

Nästa gång som Nordenskiöld kommer att företaga en dylik resa, ämnar han enligt uppgift medtaga prof på svenskt jern, såsom åkerredskap, plogar m. m. Äfven detta torde för oss böra vara en sporre för att bevilja det begärda anslaget.

Jag inskränker mig i öfrigt till att instämma med Herr Ecklesiastikministern och yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydin: Jag tror, att den siste talaren bragt frågan i en riktning, som här icke är föremål för öfverläggning, nemligen Nordenskiölds förtjenster om sina resor. Den förste talaren gjorde anmärkning derom, att särskilda biträden skulle behövas för bearbetandet af de ifrågavarande samlingarne, och ansåg, att intendenterna vid Vetenskapsakademiens museum naturligen borde vara de som skulle bearbeta dessa samlingar. Jag tror dock, att han vid läsningen af Stats-Utskottets motivering förbisett den ganska beaktansvärda omständigheten, att dessa samlingar så snart som möjligt böra blifva bearbetade. En annan omständighet, som vid bedömandet af anslagets behöflighet äfven måste tagas i betraktande, är önskvärdheten deraf att dessa samlingar komma att bearbetas af svenska vetenskapsmän. Det är nemligen från en föregående naturvetenskaplig expedition bekant, att en del af de naturalster, som då hemfördes, måste utsändas till Schweiz, för att bearbetas af en framstående vetenskapsman derstädes; och jag har från en annan vetenskaplig expedition för några år sedan hört berättas, att man ännu icke medhunnit att bearbeta de från densamma hemförda samlingarne, utan att dessa till en del ännu befinna sig i det skick, att man af dem ej kan draga något gagn. Frågan gäller nu, huruvida intendenterna vid Vetenskapsakademien kunna medhinna detta arbete, samt huruvida deras arbete vid museum derigenom kommer att på något sätt minskas. Jag tror icke vare sig det ena eller det andra; ty anordningen och uppsättningen af de ifrågavarande samlingarne kräfver en ganska dryg tillsigt och omsorg. Ju flere personer biträda intendenterna, desto fortare och desto mera omsorgsfullt kommer arbetet att utföras. Såväl intendenterna som deras särskilda biträden skola genom dessa bearbetningar få fullt upp att göra. Härtill kommer såsom ett tredje skäl, att derigenom tillfälle skulle beredas åt yngre vetenskapsmän att sätta sig in i dessa vetenskaper genom ett arbete, som måste blifva fruktbarande såväl för dem sjelfva som för hela landet.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Gumælius: Sedan jag begärde ordet, har Herr Ecklesiastikministern yttrat sig och jag har således föga att tillägga. Jag vågar likväl gå ett steg längre i afseende på intendenternas vid Vetenskaps-Akademien lämplighet att företaga ifrågavarande undersökningar. Med all vördnad för dessa intender, som äro erkända skicklige och lifvade hvar och en för sin vetenskapsgrens utveckling, tror jag dock att det i åtskilliga afseenden fördras något mera än detta, för att rätt bearbeta dessa materialier, nemligen att vara specialist i den ena eller andra riktningen. Den siste talaren erinrade, hurusom mycket af de alster, som vid den föregående expeditionen hemfördes, måste utsändas till Zürich, för att der bearbetas, och de af oss, som under vintern varit närvarande vid de föredrag, Nordenskiöld hållit öfver sin senaste expedition, hafva varit i tillfälle att höra, hurusom äfven de från en annan arktisk expedition hemsända materialier blifvit bearbetade af en vetenskapsman och specialist i Upsala, hvilken genom dem gjort högst märkliga upptäckter och riktat vetenskapen med en mängd djur och snöväxter, om hvilka man förut ingenting visste. Men det är ganska sannolikt, att hans iakttagelser icke skulle blifvit gjorda af ett öga, som icke hade varit särskildt skärpt på denna lilla särskilda gren af vetenskapen. Här är fråga om anslag till paleontologiska undersökningar af ifrågavarande samlingar. Men paleontologien är, som bekant, en speciel vetenskap, som man icke får begära, att hvilken geolog som helst skall hafva inträngt uti, äfven om han för öfrigt är en utmärkt vetenskapsman. Det erfordras således för ändamålet en specialist; och dertill böra vi uppsöka den lämpligaste. Men detta måste göras snart, ty vi veta, att Nordenskiöld redan i nästa månad åter lyfter vingen till flykt, och att han icke återkommer till Sverige, förrän han ånyo gjort en sådan färd, i hvilken hans och hans följeslagares lif utgöra insatsen. Som bekant är har en enskild person för dessa färder uppoffrat belopp, som efter våra förhållanden kunna sägas vara en förmögenhet. Icke kan väl staten då neka det lilla anslag, som nu är begärddt.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr *Ekman* instämde med Herr Gumælius.

Herr *Lyth*: Af förste talaren i ämnet gjordes en förfrågan, huruvida icke Vetenskaps-akademiens intender kunde hafva tid och förmåga att ordna nu ifrågavarande samlingar. För min del anser jag, att man icke med rätta kan göra en sådan fråga, emedan, mig veterligen, Vetenskaps-akademien icke blifvit härom tillfrågad; och jag begärde ordet för att upplysa om detta förhållande. Frågar man åter, hvarföre Vetenskaps-akademien icke blifvit tillfrågad härom, måste jag svara, att jag icke vet orsaken dertill, men tror skälet dertill vara, att professor Nordenskiöld icke önskat det. Jag skulle således gerna hafva instämt med den

Ang. anslag till bearbetande af de under senaste arktiska expedition gjorda iakttagelser och samlingar.
(Forts.)

Ang. anslag till bearbetande af de under senaste arktiska expeditioner gjorda iakttagelser och samlingar.
(Forts.)

förste talaren, i hans förmenande, att Vetenskaps-akademiens intendenten nog skulle kunnat på tillfredsställande sätt fullgöra ifrågavarande arbete, äfven om det dragit ut något på tiden; men då Nordenskiöld har uttalat en motsatt önskan är detta för mig ett tillräckligt skäl, som anförts för anslaget beviljande; jag har icke funnit dem fullt giltiga. Dessutom vill jag påpeka, att här alldeles icke är fråga om professor Nordenskiölds förtjenster, hvilka jag ingalunda vill förneka och hvilka nog voro kända före hans sista vidtberömda resa, ty hvarje gång man besöker Vetenskaps-akademien, får man derom en påminnelse vid åsynen af den i förstugan liggande stora meteorstenen från Grönland, utan om anslaget behöflighet. Hans förtjenster lära nog vara odisputabla.

Herr Grefve Sparre: Efter det upplysande och för nationalkänslan tilltalande anförande från statsrådsbänken, som vi nyss afhört, anser jag några långa tal i detta ämne icke lämpliga, utan inskränker mig till att helt enkelt yrka bifall till Statsutskottets föreliggande förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag är synnerligen tacksam mot de talare, som sökt upplysa mig om vigten och nödvändigheten af detta anslags beviljande och särskildt mot den talare på södermanlandsbänken, som så välvilligt gifvit oss en gratislektion i geografien. Till min ledsnad har jag emellertid icke kunnat fatta de skäl, som anförts för anslaget beviljande; jag har icke funnit dem fullt giltiga. Dessutom vill jag påpeka, att här alldeles icke är fråga om professor Nordenskiölds förtjenster, hvilka jag ingalunda vill förneka och hvilka nog voro kända före hans sista vidtberömda resa, ty hvarje gång man besöker Vetenskaps-akademien, får man derom en påminnelse vid åsynen af den i förstugan liggande stora meteorstenen från Grönland, utan om anslaget behöflighet. Hans förtjenster lära nog vara odisputabla.

Den fråga, jag framstälde till Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet, har visserligen blifvit besvarad, men dock på ett undvikande sätt. Herr Statsrådet har nemligen upplyst, att Vetenskaps-akademiens intendenten både hafva tid och förmåga att verkställa ifrågavarande arbete, men att detsamma, lemnadt åt dem, icke skulle kunna blifva färdigt så hastigt, som man önskade. Jag kan dock icke förstå, att det är så nödvändigt att detta arbete så mycket påskyndas. Man har vidare sagt, att anslaget borde beviljas, för att icke utländsk hjälp skulle behöfva anlitas för ändamålet; men jag förstår icke, af hvad anledning man talar om utländsk hjälp; jag för min del har åtminstone aldrig ansett en sådan behöf. Alla Vetenskaps-akademiens tjänstemän äro ju svenskar; och det är just dessa, som efter min mening borde verkställa arbetet, ty dessa äro väl de skickligaste och lämpligaste att utföra detsamma. Det lärer väl emellertid, efter hvad man nu fått höra, finnas andra personer, som äro ännu skickligare än dessa. Men om så är, är det verkligen ledsamt att icke sådana öfverlägsna förmågor skola hafva ordinarie platser, utan blott vid vissa särskilda tillfällen anlitas. Ej heller lärer väl vara fråga om att Nordenskiöld skall sjelf ordna dessa samlingar, hvilka nästan uteslutande falla inom botanikens och zoologiens områ-

den, när ju han icke är professor i någondera af dessa vetenskaper.

Jag har vidare hört af en talare på gotlandsbänken bestämdt uppgifvas, att ifrågavarande intendent icke ens blifvit tillfrågade om de kunde ordna samlingarne så fort som behöfligt är; och i denna omständighet finner jag ett ytterligare stöd för mitt yrkande. Från statsrådsbänken anfördes jemväl såsom skäl för anslaget beviljande, att Nordenskiöld begärt det, och att det derföre borde bifallas; men detta är också det enda skälet. Jag deremot, som icke af personliga skäl kan bifalla Utskottets förslag och som är öfvertygad, att arbetet i fråga kan lika väl uträttas, och efter min tanke, bättre af Vetenskaps-Akademiens intendent än utaf personer utom Akademien, kan icke anse mig haft orätt i mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag, hvilket yrkande jag derföre fortfarande vidhåller.

Ang. anslag till bearbetande af de under senaste arktiska expedition gjorda iakttagelser och samlingar.

Herr Lindmark: Varnad af gårdagens debatt, skall jag icke inlåta mig på känslans område eller vädja till patriotismen, utan lika med Herr Rydin ställa mig på rent praktisk grund. Herr Liss Olof Larsson har sagt sig icke kunna förstå hvarföre icke Nationalmusei intendent skulle kunna åstadkomma detta ordnande och dessa klassificeringar af ifrågavarande samlingar.

Det ligger i sakens natur, att, när en vetenskapsman är ute på dylika expeditioner som Herr Nordenskiöld och derunder samlar rika material t. ex. inom paleontologiens, botanikens eller zoologiens område, han under resan icke kan medhiinna att klassificera och bearbeta dessa massor af exemplar. På det samlingarne icke skola förfaras, måste de derföre så fort som möjligt efter hemkomsten erhålla den nödvändiga bearbetningen. Och här är ej fråga om något annat än att lemna medel till aflönande af arbetsbiträden åt Professor Nordenskiöld för denna bearbetning, på det staten måtte kunna tillgodogöra sig de af honom från hans senaste expedition hemförda rika vetenskapliga material. Att han vid detta arbete måste hafva medhjelpare, är naturligt, då, efter hvad redan blifvit upplyst, arbetet ej utan alltför stor tidsutdrägt skulle kunna verkställas af intendenterna vid museet och en stor del af materialerna ej, utan att skadas, kunna någon längre tid ligga hopade utan ordning. Det förvånar mig i sanning att ej Herr Liss Olof Larsson af den förda diskussionen blifvit öfvertygad härom. För min del finner jag verkligen så många talande skäl anförda, hvarför Riksdagen ej bör undandraga sig beviljandet af det ifrågavarande anslaget, att jag obetingadt tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad och i enlighet med derunder gjorda yrkanden, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, och derefter på afslag å densamma;

och som den förra propositionen besvarades med öfvervägande Ja var Utskottets hemställan alltså af Kammaren bifallen.

Punkterna 80 och 81.

Biföllos.

Punkten 82.

*Ang. inlösen
af G. de Vylders
samlingar.*

I enlighet med Kongl. Maj:ts derom framställda förslag hade Utskottet tillstyrkt

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition till inlösen för naturhistoriska riksmusei räkning af G. de Vylders naturhistoriska och etnografiska samlingar bevilja ett anslag af 17,000 kronor samt deraf till utgående under år 1877 på extra stat anvisa 9,000 kronor.

Efter föredragning häraf yttrade

Herr Lyth: Jag anhåller att vid denna punkt få göra några anmärkningar.

Stats-Utskottet har dels på grund af Kongl. Maj:ts proposition och dels på grund af Vetenskaps-akademiens tillstyrkan föreslagit inköp för naturhistoriska riksmusei räkning af naturforskaren G. de Vylders naturhistoriska och etnografiska samlingar, af hvilka för närvarande en del befinner sig i fäderneslandet, men enligt de Vylders uppgift skall en annan del ännu vara kvarlemnad i Capstaden.

Då Vetenskaps-akademiens utlåtande angående detta inköp egentligen är den handling, som bör tjena till ledning vid bedömandet deraf, huruvida skäl vore för handen att nu bestämma sig för samlingarnes inköpande, har jag tagit mig friheten att i Stats-Utskottet söka förskaffa mig närmare kännedom om nämnda handlingens innehåll och ber att derutur få meddela några upplysningar. Enligt hvad jag af Vetenskaps-akademiens utlåtande kunnat finna, har, beträffande det af Herr de Vylder uppgifna priset af 18,000 kronor, Vetenskaps-akademien efter anställd summarisk uppskattning ansett den del af samlingarne, som funnos här i landet, kunna värderas till 9,000 kronor i stället för 10,000 kronor, samt den i Capstaden kvarvarande samlingen, så vidt den befunnos i det skick Herr de Vylder uppgifvit, till 8,000 kronor.

Vidare framgår af detta utlåtande att, ehuru af nämnda samlingar endast en mindre del, d. v. s. den etnografiska och någon liten del af den naturhistoriska eller ormarne, spindlarne och gräs-hopporna, vore för Akademien behöflig, enär Akademien redan förut egde dugliga exemplar af öfriga i samlingen förekommande species, Akademien likväl tillstyrkt inköp af samlingen i dess helhet, på det att Herr de Vylder derigenom måtte komma i åtnjutande

af ett slags stipendium med tillhjälp hvaraf han ånyo kunde resa till Afrika, i ändamål att der fortsätta sina forskningar. Jag hade ansett att Utskottet, då fråga var om inköp af en så stor samling, som den ifrågavarande, lort omnämna detta, eller att med inköpet, såsom det vill synas, afsåges icke så mycket Akademiens eget gagn som fastmera att bereda Herr de Vylder understöd för företagande af denna utländska resa. Detta om den i Sverige befintliga delen af dessa samlingar.

Hvad beträffar de i Cap befintliga samlingar af 3000 exemplar spindlar och 300 fjärilar, hafva de af Akademien härför utsedde värderingsmän ansett desamma vara värda fullt ut den begärda summan 8,000 kronor, under förutsättning att de kunde erhållas i det skick Herr de Vylder uppgifvit. Akademien har också tillstyrkt deras inköpande för nämnda pris, men mot vilkor att Herr de Vylder inom 3 månader efter sin ankomst till Capstaden öfverlemnar samlingen till Svenske konsuln derstädes. Stats-Utskottet har deremot icke fästat något dylikt vilkor vid inköpet af sistnämnda del af samlingen, utan endast till Riksdagen hemställt om hela samlingens inköpande för 17,000 kronor, af hvilka 9000 skulle utgå nästa år. Detta Utskottets förfarande förefaller mig minst sagt temligen oväntadt, ty här om någonsin borde man väl låta sig angeläget vara att åtminstone förvissa sig om, huruvida samlingen verkligen finnes till och, i sådant fall, taga i beräkning, om icke denna samling af så subtila föremål som preparerade spindlar och fjärilsmetamorfoser må hafva undergått sådana förändringar, att, vid deras afhemtande, intet af dem återstår.

På grund af alla dessa omständigheter skulle jag således önska, att vi låta anstå med inköpet af sistnämnda del af samlingarne, till dess Herr de Vylder skaffat dem hem hit till Sverige. Ehuru jag helst vore böjd för att, i anseende till den bristande utredningen af frågan, nu yrka afslag å anslaget i dess helhet, tillåter jag mig således, för närvarande föreslå, att ej mera än den del af samlingen, om hvars tillvaro vi ej äro i ovisshet, må till det af Vetenskapsakademien åsatta värde, 9000 kronor, för statens räkning inlösas. Herr de Vylder kan härigenom beredas medel att företaga sin tillämnade utländska resa för fortsättande af sina för fosterlandet gagnande undersökningar. Vidkommande åter de i Capstaden kvarlemnade 3000 arter spindlar och 300 fjärilar, så torde man dels kunna ifrågasätta huruvida de äro i behåll — åtminstone kan ingen ansvara därför, — dels hysa betänkligheter vid att forsla dem så lång väg, utan att de derunder taga skada, hvarföre det skulle vara lämpligt att, derest något inköp af dem skulle ega rum, först härom inhemta Vetenskapsakademiens tankar. Vid sådant förhållande tror jag derföre att beträffande denna del af samlingen staten icke bör vidtaga någon annan åtgärd än erbjuda sig att inlösa densamma, så vidt den befinne sig i ett skick, motsvarande det af Herr de Vylder uppgifna.

*Ang. inlösen
af G. de Vyl-
dersamlingar.
(Forts.)*

*Ang. inlösen
af G. de Vyl-
dersamlingar.
(Forts.)*

På grund af hvad jag nu haft äran anföra ber jag att få framställa ett förslag af följande lydelse:

»att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts disposition till inlösen för Naturhistoriska Riksmusei räkning af G. de Vyliders i Sverige nu befintliga naturhistoriska och etnografiska samlingar bevilja ett anslag af 9,000 kronor att under år 1877 på extra stat utgå, med skyldighet för Herr de Vylder att till staten för ett pris af 8,000 kronor hembjuda den i Capstaden nu befintliga delen af samlingarne.»

Herr Linder: De af Herr Lyth upplysta förhållanden voro i alla dessa detaljer ej förut för mig bekanta. Jag har nemligen i denna sak ej haft andra källor att tillgå än Stats-Utskottets utlåtande och Kongl. Maj:ts proposition. Af dessa handlingar framgår, att en del af ifrågavarande samlingar, värd 8,000 kronor, ej finnes i Sverige utan blott omtalas såsom befintlig i Capstaden. Följaktligen kan i afseende å det föreslagna inköpet af denna del af samlingarne tillämpas det gamla ordspråket att man ej bör köpa grisen i säcken. Jag hade ämnat yrka bifall till Utskottets hemställan i så måtto, att på extra stat för år 1877 måtte anvisas ett belopp af 9,000 kronor för inköp af den del af ifrågavarande samlingar, som finnes i Sverige och om hvilken Vetenskapsakademien efter föregången undersökning afgifvit utlåtande, hvar emot det om den i Capstaden befintliga delen är tids nog att yttra sig sedan den blifvit hittörd, undersökt och godkänd; jag skulle derföre önskat att Herr Lyths yrkande helt enkelt gått ut på bifall till Utskottets framställning i denna del. Vill Herr Lyth ändra sitt yrkande i öfverensstämmelse härmed, skall jag förena mig med honom.

Herr Sjöberg: Efter de föregående talarnes yttranden i denna fråga borde jag ej besvara Kammarerna med något anförande i ämnet. Men jag har en anmärkning att framställa, en anmärkning, hvars faktiska grund jag visserligen ej kan vitsorda, men hvilken likväl för mig framstår såsom ett skäl af ganska vigtig beskaffenhet. Jag har nemligen från trovärdigt håll erhållit den upplysningen, att vederbörande inom Vetenskapsakademien haft att använda endast tvänne dagar för den ifrågavarande samlingens undersökande och afgifvande af det utaf Kongl. Maj:t infordrade utlåtande i ärendet. Och det är på Vetenskapsakademiens på denna korta tid tillkomna utlåtande, som Utskottet grundat sitt omdöme om samlingarnes värdefullhet. Denna lär emellertid vara något tvifvel underkastad. Af de flesta i samlingarne befintliga naturhistoriska föremål säges staten redan hafva motsvarande exemplar i sin ego. En annan del åter är, efter hvad som påstås, mindre väl uppstoppad. Hvad som i alla fall ej kan förnekas, är, att någon ordentlig undersökning af de hemförda samlingarne ej kunnat ega rum på nyss nämnda korta tid. I likhet med en föregående talare finner jag det dessutom vara

mindre väl betänkt, om staten skulle inlåta sig i köp rörande den del af samlingarne som finnes på ett så aflägsset håll som i Capstaden.

*Ang. inlösen
af G. de Vyl-
derssamlingar.
(Forts.)*

Lika med denne talare håller jag före, att man borde dröja med afslutandet af denna handel tilldess man finge se i hvad skick dessa samlingar komma till Sverige; ty ötvifvelaktigt är att, om de äfven nu befinna sig i godt skick, de dock framdeles och under en lång sjöresa kunna skadas. Vid sådant förhållande synes det mig, som om Utskottet icke egt någon fullt berättigad anledning att söka inleda statsverket i köp om saker, som vi ännu icke kunna få i handom.

Jag inser ganska väl, huru föfångt det är att i frågor, som röra denna hufvudtitel, yttra något mot Stats-Utskottet. Vi hafva nemligen hunnit tillräckligt långt i behandlingen af densamma för att litet hvar skall kunna inse, att både den ena och andra Kammaren knappt har annat att göra än att i sina protokoll inregistrera Stats-Utskottets beslut. Jag är därför öfvertygad om, att Utskottets hemställan i denna punkt äfven skall blifva sålunda inregistrerad, men jag har trott det vara en skyldighet att här framställa mina betänkligheter i denna fråga, på det att åtminstone i något fall segern icke må blifva alldeles obestridd. Då jag emellertid icke vågar gå längre än Herr Lyth gjort, förenar jag mig uti det af honom framställda yrkande att för närvarande icke må till det ifrågavarande ändamålet beviljas mer än 9,000 kronor.

Herr Lyttkens: Det har vid behandlingen af denna hufvudtitel för en uppmärksam iakttagare visat sig åtskilliga märkliga tecken, hvilka man icke torde böra lemna utan afseende. I denna Kammare har man alltid hört talas om sparsamhet och yrkandet derpå har ständigt tillförene utgått från det håll, som allmänligen kallas landtmannapartiet; men nu har Stats-Utskottets begär att medgifva anslag gått så långt, att från yttersta högern, från talaren på göteborgsbanken höres yrkande om afslag på ett af Utskottet tillstyrkt anslag. Detta synes mig vara ett tydligt tecken, att detta anslagsbegär gått så långt, att en reaktion förr eller senare måste inträffa.

Särskild egnad att framkalla en sådan reaktion synes mig Utskottets nu föreliggande tillstyrkan om anslag åt Herr de Vylder vara. Jag har i Stats-Utskottet varit i tillfälle att taga kännedom om Vetenskaps-akademiens utlåtande i denna fråga och der yttras, bland annat, att i de af Herr de Vylder hemförda samlingarne, hvilka i riksmuseum voro att bese, icke finnes mycket, hvaraf akademien icke förut egde ett exemplar. Hvertill skulle det då tjena att inköpa dessa samlingar, då man derigenom blott skulle erhålla en mängd föremål i dubblett. Vetenskaps-akademiens lokal är så trång, att massor af värdefulla saker, af de Linnéska lärjungarne hemförda entomologiska samlingar, i brist på ut-

*Ang. inlösen
af G. de Vylders
samlingar.*
(Forts.)

rymme ligga nedpackade i på vindarne uppstälde lärar, derifrån de endast understundom uttagas för att vädras och beses. Riksdagen har, med det intresse den alltid visat Vetenskaps-akademien, för dess räkning för någon tid sedan inköpt och bebyggt ett helt kvarter här i hufvudstaden; men jag tror, att, om vi skola inköpa alla möjliga samlingar, vi snart få vara betänkte på att skaffa akademien ännu ett kvarter. Det ligger i sakens natur, att alla samlare rent af hafva en passion att öka sina samlingar, och, om vi icke här bestämma någon gräns, skall detta samlande förtgå i oändlighet, och sjelfva samlingarnes värde så småningom gå förloradt derigenom, att det väsentliga, som verkligen bör observeras, försvinner bland den myckenhet mindre värderika saker, som derjemte finnes bevarade och uppstälde.

En del af de de Vylderska samlingarne finnas, såsom redan är nämndt, i Cap och med denna del skulle det märkliga förhållande inträffa, att man skulle köpa saker, som man ej sett, och, hvad som är ännu besynnerligare, köpa dem efter ett pris, som af Vetenskaps-akademien på egarens blotta uppgift blifvit bestämdt. Af alla dessa skäl och då samlingarne af de föremål hvaraf akademien förut ej innehar exemplar, ännu befinnas i Cap och de samlingar, som blifvit hitförda, ej innehålla stort annat än hvad af akademien redan eges, vill jag, hvad den förre talaren icke trodde sig kunna göra, yrka afslag å denna punkt och anhåller om proposition å detta mitt yrkande.

Med Herr Lyttkens instämde herrar *August Pettersson, A. Börjesson, Lasse Jönsson, Friherre Koskull och Hübinette.*

Herr Lyth: För min del skulle jag visserligen icke hafva något emot, att Kammaren bifölle det nu å denna punkt yrkade afslag, äfven om jag, på grund af Vetenskaps-akademiens varma förord, anser att Herr de Vylder borde erhålla något understöd för att sättas i tillfälle att fortsätta sina utländska resor, men jag vill dock endast begagna det mig nu lemnade ordet till att nämna, det jag gerna ingår på Herr Linders framställning, att nemligen ur mitt förslag borttaga den tänkta skyldigheten för Herr de Vylder att åt staten hembjuda de i Cap befintliga samlingarne. Mitt förslag blifver följaktligen, »att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts disposition till inlösen för naturhistoriska riksmusei räkning af G. de Vylders i Sverige befintliga naturhistoriska och etnografiska samlingar bevilja ett anslag af 9,000 kronor att under 1877 på extra stat utgå».

Herr Liss Olof Larsson: Då jag icke afgifvit någon reservation mot föreliggande punkt, borde jag också hafva skyldighet att försvara Utskottets betänkande; men förhållandet är, att sedan jag vid flera föregående punkter sökt motsätta mig flera, efter hvad mig syns, onödiga anslag, men dessa ändock af Utskottet blifvit tillstyrkta, jag nu, som man säger, kastat yxan i sjön. Då man sett, hurusom Utskottets åsigter i allt det föregående

segrat, vet jag också knappast, hvartill det nu skulle tjena att biträda yrkandet om afslag; ty jag kan icke fatta, hvarföre man nu skulle knussla på några tusen kronor, då man förut bifallit allt hvad Utskottet föreslagit, både likt och olik, och deribland åtskilligt som varit lika litet nödvändigt som det nu ifrågasvarande anslaget. Efter hvad det vill synas, har Vetenskapsakademien vid afgifvandet af sitt utlåtande i frågan haft särdeles brådtom, då den icke tagit hänsyn till nyttan eller nödvändigheten för staten att förvärfva dessa samlingar, utan allenast uppskattat desamma till ett visst värde, och i anseende härtill ansett dem förtjenta att inköpas. Men om detta är det rätta sättet att tillvägagå, vet jag icke, hvarföre Vetenskapsakademien icke lika gerna kunde upprätta en handel med dylika föremål och inköpa allt hvad till någorlunda billigt pris kunde erhållas, för att salunda fylla sina samlingar. Då nu priset på de ifrågasvarande samlingarne, 8,000 kronor för 300 fjärilsmetamorfoser och 3,000 spindlar, ju är särdeles lysande, bör väl också staten inköpa dem, isynnerhet som Vetenskapsakademien vitsordat mannens i fråga skicklighet att väl preparera dessa föremål, och detta om de än finnas i Capstaden eller annorstädes. Sedan kan man ju utrusta ett örlogsfartyg för att afhemta dessa dyrbara skatter, så vinnes ju derigenom äfven det, att flottans officerare genom segling i främmande farvatten erhålla en nyttig öfning, och slutligen, sedan dessa föremål väl hemkommit, bör man väl uppdraga åt någon vetenskapsman, som tillfälligtvis saknar sysselsättning, att, mot ersättning af några tusen kronor, beskrifva och ordna dessa samlingar, och åt en intendent att sedermera sköta dem. Det är på detta sätt, man nu för tiden tillskapar statsutgifter. Då jag emellertid, med all respekt i öfrigt för Stats-Utskottet, icke kan biträda en sådan mening, anhåller jag om afslag å Utskottets förslag.

*Ang. inlösen
af G. de Vgl-
derssamlingar.
(Forts.)*

Herr Key: Jag har begärt ordet, för att taga mig friheten fästa Kammarens uppmärksamhet å tvenne omständigheter. Den ena af dessa är den att, då Stats-Utskottets föreliggande betänkande rörande åttonde hufvudtiteln omfattar ej mindre än 87 punkter och många reservationer, det icke kan vara obekant, hurusom, oaktadt man och man emellan förfrågningar upprepade gånger framställts, om ej detta betänkande »en gång i världen skulle inkomma», arbetet inom Utskottet varit ganska träget, under det att tiden varit knappt tillmätt, ja så knappt, att, äfven om man icke i en eller annan punkt kunnat gilla Utskottets åsigt, man icke hunnit med, ja rent af icke orkat att reservera sig deremot. Meningarne angående denna punkt hafva också icke inom Utskottet varit enhälliga, utan tvertom gjorde sig en ganska betydlig tveksamhet gällande, så väl å afdelningen som inom Utskottet. Detta var den ena upplysningen, jag önskade meddela

*Ang. inlösen
af G. de Vyl-
dersamlingar.
(Forts)*

till ledning för den ärade representanten å stockholmsbänken, som så strängt klandrade Stats-Utskottet för dess beteende.

Den andra anmärkningen jag ville göra, rörer äfven samme talare. Han tyckes nemligen, i likhet med flera andra Kammarens ledamöter, hafva glömt, att Stats-Utskottet är sammansatt af ledamöter från *båda* Kamrarne. Dem, som här anse att ett så beskaffadt anslag som det nu ifrågavarande är onödigt, ber jag att få vidare erinra derom, att Första Kammaren utan diskussion *bifallit* denna punkt. Och icke nog härmed, Första Kammaren har jemväl bifallit det i 83:dje punkten ifrågasatta inköpet af två blåhvalar, hvarom enskild motionär väckt förslag, och som blifvit af *Stats-Utskottet afstyrkt*. Häraf synes sålunda att Första Kam-maren icke allenast gått lika långt, utan till och med längre än Stats-Utskottet.

Då jag nu redogjort härför, hoppas jag hafva — om jag så får uttrycka mig — sopat rent för Stats-Utskottets dörr, och ber nu att få, för enskild del, tillägga, att jag hyst ganska stor tvekan angående beviljandet af detta anslag, ehuru jag af nyss angifvet skäl icke reserverat mig mot Utskottets hemställan. Jag ber att få ytterligare tillägga, att jag huser ganska stor tvekan rörande anslagen i öfrigt å hela åttonde hufvudtiteln. Om nemligen i framtiden och i samma mån som hittills framställningar om nya och stora anslag oupphörligen framkomma till Riksdagen — vare sig i form af Kongl. propositioner eller enskilda motioner, i form af »fjärilsmetamorfoser» eller »preparerade spindlar» — så tror jag för min del att tiden snart är inne att säga nej, och att ett uppehåll göres i dessa ständigt återkommande vexande anlopp om anslag å denna hufvudtitel vare sig från korporationer eller enskilde motionärer. Ty lika vackert och berättigadt det omhuldaende är, som den nya representationen visat vetenskaper och konster, lika säkert är, att de oupphörligt ökade vexlar man drager på den liberalitet, som sålunda gjort sig gällande, lätt kunna blifva protesterade och den välvilliga stämningen slå öfver till en alldeles motsatt. All ytterlighet står på gränsen af ett fel, och en reaktion *skall* eller åtminstone *kan* inträffa, starkare än önskligt vore.

Jag har ännu en gång velat uttala dessa ord såsom min enskilda mening beträffande anslagen i allmänhet under denna hufvudtitel. Hvad särskildt angår det nu ifrågavarande, skall det vara mig likgiltigt, om det bifalles eller ej.

Herr Torpadie: För min del är jag Stats-Utskottet ganska tacksam därför att det icke afslagit ifrågavarande punkt; ty Herr de Vylder är dock onekligen en vetenskapsman, som gjort vårt land heder, och då han under vidsträckta resor anordnat samlingar, som äro af värde för landet, är det väl i sin ordning att landet tillegnar sig dessa samlingar. Deremot kan jag icke biträda Stats-Utskottets tillstyrkan om inköpande af den i Cap be-

fintliga delen af samlingarne. Ty då en vetenskapsman under sådana förhållanden som här vill göra en affär, måste äfven han vara underkastad, att man mot honom tillämpar handelns vanliga lagar; och en af dessa måste väl vara, att köparen innan köpets afslutande får reda på hvad han skall köpa.

*Anq. inlösen
af G. de Vyl-
dersamlingar.
(Forts.)*

Jag dristar visst icke betvifla, att ju icke dessa entomologiska samlingar verkligen finnas i Capstaden, men jag är, i likhet med en och annan, något tveksam med afseende på det skick, hvori de kunna befinna sig, då de förvaras i ett klimat, der den allmänna naturregeln, att det ena lefvande väsendet förstör det andra, gått till sin högsta spets, samt ännu mera hurudana de kunna blifva, innan de efter en så lång sjöresa komma hit.

Jag tror derföre, att Herr Lyths förslag är ganska tänkvärdt. Jag skulle, för min del, gerna sett, att det fått behålla sin ursprungliga form, emedan Riksdagen genom dess antagande vunnit förvissning, att de i Capstaden förvarade samlingarne kommit hit i sådant skick, att man kunnat köpa dem; men då förslagsställaren sjelf icke vidhållit sin första mening, vill jag icke heller hålla på den, utan instämmer i det yrkande han senast afgifvit-

Herr Linder: Det ser ut, som om Stats-Utskottet, öfvervåldigadt af göromål som det varit, här skulle hafva begått ett misstag. Men man har nu i sjelfva verket erkänt sitt misstag. Jag tror följaktligen icke, att man par dépit bör hålla på något, som i ett obeckaktadt ögonblick beslutits, och allraminst i enträgenhet bevilja ett anslag, hvars befogenhet till hela dess belopp man icke gerna medgifver.

Då nu emellertid Herr Lyth, med anledning af hvad jag förra gången yttrade, borttagit sista delen af det förslag till beslut, han förut afgifvit, så vill jag, på de skäl, jag förut tagit mig friheten framställa, samt på grund af de upplysningar Herr Lyth sedermera lemnat, förena mig om hans yrkande. Jag anser nemligen, att man hvarken bör gå till den ena eller andra ytterligheten; man bör hvarken till hela dess belopp bevilja ett anslag, hvars ändamålsenlighet man icke kan bevisa, ej heller afenhandla skäl helt och hållet afslå detsamma. Rättast och riktigast tror jag sålunda vara, att vi för ifrågavarande ändamål, på sätt Herr Lyth föreslagit, på extra stat för år 1877 bevilja 9,000 kronor.

Herr Behmer: Jag skall yttra mig i största korthet.

På de skäl, Herr Lyttkens framställt, och med fästadt afseende derå, att jag icke är säker, huruvida icke de till 4,500 kronor uppskattade samlingarne af ryggradsdjur äro för Vetenskapsakademien obehöfliga, något som synes mig framgå deraf, att akademien uttryckt sin önskan, att erhålla de öfriga samlingarne, men icke nämnt något om att de förra äro behöfliga, yrkar jag afslag å punkten i dess helhet.

*Ang. intösen
af G. de Vyl-
ders samlingar.
(Forts.)*

Herr Hörnfeldt: Jag har begärt ordet hufvudsakligast i anledning af en talares på stockholmsbänken yttrande, att han ansåg det vara föfång möda att försöka få någon ändring i Stats-Utskottets förslag. Jag vill tranquilisera honom dermed, att det alldeles icke är omöjligt att vinna en sådan ändring, så mycket hellre som jag tror, att de anmärkningar, som blifvit framställda mot Utskottets nu förevarande förslag, äro mycket befogade, jag tror det så mycket hellre, som jag vill upplysa både honom och Kammarens öfriga ledamöter, att jag i Utskottets andra utgifts-afdelning, då denna fråga der behandlades, framställde ett yrkaude i ungefär samma syfte, som nu Herr Lyth, nemligen att man icke skulle bevilja anslag till inköp af någon annan del af dessa samlingar än den, som finnes i Sverige, och således icke till inköp af de spindlar, som finnas i Capstaden. Jag tror således, att man mycket väl kan ändra Utskottets förslag derhän, att man biträder Herr Lyths förslag; och jag skulle till och med icke illa upptaga, om Kammararen afslår alltsammans, ty efter den debatt, som nu egt rum, kan man vara villrådlig, om man icke bör låta hela saken anstå till nästa riksdag, då utredning kan vinnas om, huruvida anslaget är behöfligt eller icke.

Jag vill emellertid icke göra något bestämdt yrkande. Jag har endast velat upplysa om, att man i Utskottet icke varit så ense i denna sak, som Utskottets utlåtande synes utvisa.

Herr Magnus Andersson: Jag har någon gång förut sökt uttala mina betänkligheter mot dessa många och stora anslag som här utan prut beviljas; men detta har ständigt varit att tala för döfva öron, ty man vill icke lyssna till sådant tal. Äfven i dag vill jag icke uraktlåta att säga min mening i detta fall, och detta så mycket heldre, som jag hört att man till och med från den s. k. motsidan gjort det erkännandet, att det i fråga varande anslaget är mindre behöfligt. Detta har sjelfva Herr Dickson medgifvit. För min del anser jag, att detta anslag utan våda kan afslås, och yrkar alltså afslag å punkten i dess helhet. Att Första Kammararen bifallit Utskottets förslag bör icke förundra oss; ty från den Kammararen hör man nästan ingenting annat än att den bifaller och bifaller både likt och olikt, utan att så noga se på hvad frågan rör. Men så torde det för öfrigt äfven hafva gått i denna Kammarare, om icke Herr Lyth i tid passat på och sökt hejda vår anslagsifver. Jag tror det vara allt skäl att noga beakta det förslag han framställt, ty jag antager att han förstår denna sak bättre än många andra Kammarens ledamöter; åtminstone förstår han saken mycket bättre än jag.

För min del tycker jag, att den person som verkställt de samlingar, om hvilkas inköpande nu är fråga, bör vara den som bäst förstår samlingarnes värde, och derfor bör han äfven få behålla dem för sig sjelf.

Jag yrkar afslag på hela punkten.

Herr Friherre Cederström: Jag skulle visserligen vilja instämman med dem, som yrkat bifall till Herr Lyths förslag, om jag icke ansåg, att den af honom föreslagna summa till inköp för riksmusei räkning af i fråga varande samlingar vore för stor. Efter hvad jag inhemtat lära nemligen af dessa samlingar, förutom de etnografiska föremålen, endast en del insekter, nemligen ortopternerne, samt af ryggradsdjuren ormarne hafva för vårt museum något synnerligt värde, hvaremot af samlingens öfriga ryggradsdjur en del lärer vara illa medfaren, en annan del åter består af sådana exemplar, som redan finnas i riksmusei samlingar.

Om jag nu tager i betraktande den summa, som sålunda skulle betalas för hvad af dessa samlingar kan befinnas dugligt och ändamålsenligt att förvärfa, så finner jag denna alltför stor för denna obetydliga återstod af värdefulla naturföremål, och nödgas därför yrka afslag på punkten i dess helhet.

Herr Sjöberg: Jag ber om förlåtelse därför att jag ytterligare med några ord förlänger diskussionen. Jag är uppkallad af Stats-Utskottets ärade vice ordförande; ty jag vill icke att något missförstånd skall råda mellan oss. Då jag förra gången hade ordet, tillät jag mig alldeles icke att yttra några anmärkningar mot det ärade Stats-Utskottet, utan hvad jag sade var helt enkelt det, att den nu pågående diskussionen angående utgifterna under Åttonde hufvudtiteln ådagalagt, att så väl denna som Första Kammaren hittills åtminstone icke gjort annat än inregistrerat Stats-Utskottets beslut. Men detta kan väl svårligen anses vara annat än ett uttryck af vördnad för det ärade Stats Utskottet och bör således icke föranleda någon anmärkning, aldraminst från Utskottets ärade vice ordförande.

Hvad sjelfva saken beträffar, var jag visserligen af den mening, att Riksdagen borde bevilja ett anslag till inköpande af den del af i fråga varande samlingar, som redan lyckligen anländt hit till landet; men efter de betänkligheter, som från ett och annat håll blifvit anförda mot en sådan åtgärd, vill det synas, som det vore klokast att, i sakens nu varande mindre utredda skick, afslå hela det i fråga ställda anslaget. Detta är nemligen gifvet, både af hvad Stats-Utskottets vice ordförande och Herr Liss Olof Larsson anført, att meningarne inom Utskottet varit delade i denna fråga samt att Utskottets tillstyrkande utlåtande tillkommit något för mycket i hast och till äfventyrs på samma sätt, hvarpå, såsom den ärade vice ordföranden i går så lifligt och poetiskt skildrade, Utskottets hemställan i afseende å den tillämnade flygelbyggnaden vid bibliotekshuset i Upsala tillkom. Vid sådant formalitetsformodar jag, att icke ens Stats-Utskottets ledamöter skola förtänka mig, om jag förenar mig med dem, som yrkat rent afslag på hela punkten, och detta så mycket heldre som jag antager, att ökaudet af Vetenskapsakademiens nuvarande samlingar med åtskilliga icke behöfliga föremål möjligen skall föranleda behovet af ytterligare

*Ang. inläsen
af G. de Vyl-
derssamlingar.
(Forts.)*

*Ang. inlösen
af G. de Vyl-
derssamlingar.
(Forts.)*

nybyggnader eller tillbyggnad af Vetenskapsakademiens hus. Framför allt anser jag det betänkligt att bevilja det begärda anslaget af det skäl, att, om dessa samlingar i sin helhet komma staten till godo, det icke är otänkbart, att nästa riksdag har att vänta en Kongl. proposition om anslag för samlingarnes ordnande.

För att undvika allt detta synes mig således, jag upprepar det, i sakens nu varande skick klokast vara att afslå punkten i dess helhet.

Herrar *Fredricson* och *Per Nilsson* i Vittjerf instämde med Herr *Sjöberg*.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen framställde proposition först på bifall till Utskottets hemställan, derefter på det af Herr *Lyth* under öfverläggningen framställda yrkande och slutligen på yrkandet om afslag å Utskottets hemställan; Och som den sistnämnda propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså afslagit Utskottets hemställan.

*Ang. P. von
Möllers motion
N:o 22.*

I 83:dje punkten hade Utskottet hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla en af Herr *P. von Möller* inom Första Kammaren väckt motion, N:o 22, hvaruti föreslagits, att Riksdagen måtte bevilja ett extra anslag af 4,500 kronor mot redovisningsskyldighet, att under innevarande år utgå till Vetenskapsakademien till förökande af det naturhistoriska riksmuseets zoologiska afdelning; och hade nämnda Akademi hos Kongl. Maj:t gjort framställning om anvisande af berörda belopp, hvilket vore afsedt för förvärfvande af två fullständiga skelett af blåhvalen.

Med anledning häraf anförde:

Herr *Gumælius*: Stats-Utskottet har erkänt eller åtminstone icke bestridt, att det kunde vara för statens vetenskapliga samlingar nyttigt och nödigt att erhålla i fråga varande förstärkning; men Utskottet har ansett sig icke böra tillstyrka bifall till en enskild motionärs framställning derom, hvarföre ock Utskottet afstyrkt bifall till motionärens förslag, i likhet med hvad förut skett beträffande öfriga motioner i enahanda syfte under denna hufvudtitel. Jag anser nog, att det i allmänhet är en riktig och god grundsats, att i afseende å sådana frågor, som den nu förevarande, helst afvakta en Kongl. Proposition, der en sådan kan vara att vänta.

Men å andra sidan bör man väl icke heller kringskära den i grundlagen åt Riksdagens ledamöter förvarade motionsrätt. Och jag tror att i ett sådant fall som det nu i fråga varande, då framställningen icke inkommit eller kunnat inkomma till Kongl. Maj:t så tidigt, att proposition derom kunnat till denna Riksdag aflemnas samt man icke gerna kan uppskjuta frågan utan att i och med detsamma afslå den — ty ett uppskof är här detsamma som

ett afslag — Stats-Utskottet utan alla förebräelser kunnat taga frågan i öfvervägande och, i fall det ansett densamma värd framgång, hvilket man kunde förmoda af den korta motiveringen, tillstyrka framställningen.

Som bekant, har Första Kammaren redan med öfvervägande majoritet beviljat det af motionären begärda anslaget. De handlingar, som här föreligga i den korta motionen och de vid densamma fogade bilagor, äro i frågan fullt upplysande. Förmodligen hafva Kammarens ledamöter också vid riksdagens början tagit kännedom om dessa handlingar; men som det är längesedan dess och handlingarne för de flesta nu torde vara otillgängliga, anhåller jag att i korthet få lemna en antydan om deras innehåll.

Den bekante sjökaptenen Svend Foyn från Tönsberg gjorde i slutet af förra året det välvilliga anbudet att öfverlemnna tvenne hvalskelett till svenska Vetenskaps-akademien, som var i behof af dylika. Det ena af skeletten skulle erhållas gratis, och det andra för ett inlösningspris af 720 kronor. Vidare hafva utgifterna för att sända en person till de norska nordlanden i ändamål att tillvarataga, ordna och hemföra de begge skeletten beräknats till 4,250 kronor. Af en utaf bilagorna till motionen ser man ytterligare, att det skelett af grönlandshvalen, som Vetenskapsakademien för närvarande eger, kostade akademien, när det år 1863 inköptes, 7,615 kronor 50 öre, således vida mer än det belopp, för hvilket de nu ifrågavarande tvenne skeletten skulle kunna fås. Såsom herrarne torde hafva sig bekant, kom för några år sedan en hval på besök till Göteborg, nemligen Jen bekanta »Balæoptera Carolina Malm.» Denna hval kostade göteborgarne, som icke släppte tillfället att få ett värdefullt hvalskelett ur händerna, 20,000 kronor och utgör för närvarande Göteborgs musei största och förnämsta prydnad. Man har sagt mig, att af dessa 20,000 kronor utgjorde en fjerdedel, eller 5,000 kronor, sjelfva skelettets värde. Då nu tillfälle erbjuder sig att för ett pris, lägre än priset för detta enda skelett, från Norge erhålla tvenne för den zoologiska grenen af naturvetenskapen viktiga hvalskelett, så bör man väl äfven begagna sig af detta tillfälle, synnerligen som de tvenne skeletten äro valda bland en antagligen rik samling af sådana exemplar, som bäst lämpa sig för Vetenskaps-akademien. Härtill kommer, att den person, som förklarar sig villig att resa upp till Vadsö för att tillvarataga de erbjudna skeletten, äfven kommer att i angränsande vatten uppsamla fiskarter för Vetenskapsakademien's räkning, hvadan man för samma pris får en ytterligare valuta. Då jag anser detta ensamt vara nära nog värdt den ifrågavarande summan af 4,250 kronor, så hemställer jag, att Andra Kammaren i likhet med medkammaren måtte afslå Utskottets afstyrkande hemställan i den föredragna punkten och bifalla motionen.

Herr Key: Om något skall trösta Stats-Utskottet, öfver

Ang. P. von
Millers motion
N:o 22.
(Forts.)

den utgång den förra frågan fick, i fall tröst anses behöflig, så bör den omständigheten att här i Kammaren genast efteråt verkligen höjes röster, som vilja gå längre än Utskottet gjort, kunna åstadkomma detta. Det är sant, att Stats-Utskottet afstyrkt och Första Kammaren bifallit den ifrågavarande motionen; men jag tror att Utskottet haft goda skäl för sin mening. Då man vet att Vetenskapsakademien för närvarande saknar utrymme för flera större föremål och, enligt hvad jag äfven sjelf sett, måste nöja sig med att hafva ett stort hvalskelett, som den förut eger, liggande uppe på vinden, kan jag icke inse hvarföre man skulle ytterligare köpa dessa tvenne hvalfiskskelett, för att antagligen äfven lägga upp dem under takstolarne, de må nu vara huru värdefulla som helst. Ätminstone torde dessförinnan uppgifvas — och jag vänder mig härvid särskildt till den siste talaren — hvar skeletten skola placeras.

Vi veta dessutom, att hvalarne bruka hafva en mängd småfiskar i sitt följe; och jag tror, att om vi bifalla denna motion, få vi bereda oss på åtskilliga utgifter efteråt för ändamål, som anses höra hit.

Herr Lindmark: Ehuru jag mycket väl inser att diskussionen antagligen icke kan leda till ett resultat, som är gynnsamt för de talare, hvilka yrka bifall till motionen, kan jag dock icke underlåta att instämma med herr Gumælius derutinnan att just den omständigheten, att den namnkunnige hvalfångaren Svend Foyn frikostigt och välvilligt erbjudit sig att skänka Vetenskapsakademien ett hvalskelett af en numera sällsynt art borde utöfva någon inverkan på Kammaren. Och om jag också lika litet som Stats-Utskottets vice ordförande kan för tillfället uppleta någon lämplig plats för skelettena och om äfven småfiskar skulle följa dem åt, så kan man ju säga, att småfiskarne behöfva sin konung och att hvalfiskan således icke bör saknas i Vetenskapsakademiens naturaliesamlingar. Det har redan blifvit upplyst, hvarföre denna anslagsfråga icke blifvit upptagen i Kongl. Maj:ts Proposition. Den kom för sent, men i annat fall hade den sannolikt blifvit upptagen i den Kongl. Propositionen.

För min del yrkar jag således bifall till motionen och hoppas, att dessa hvalskelett icke måtte komma att spela samma obehagliga rôle som Banquos vålnad vid festen i Shakespeares »Macbeth», vid den om några dagar förestående festen med våra bröder från andra sidan fjellen.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Det torde ursäktas mig att jag, ehuru utsigterna till framgång synas ringa, dock är sangvinisk nog att söka i min ringa mån utverka bifall till motionen, som vunnit mina sympatier.

Först tillåter jag mig i förbigående och med anledning af Herr Keys anförande anmärka, att hvalarne icke tillhöra fiskarnes

utan däggdjurens klass. Kammaren behöfver således ej frukta, att ifrågavarande hvalskelett skola föra med sig, såsom Herr Key uttryckte sig, *andra* små fiskar.

Hvalarnes naturhistoria är, såsom Professor Smitt uti sitt utlåtande i frågan yttrar, mycket litet känd, och det måste naturligtvis ligga de skandinaviska naturforskarnes om hjertat att grundligt bearbeta densamma, hvarför ock tillfälle bör dem beredas att få taga kännedom om de hvalarter, hvilka uppehålla sig i de Skandinaviska farvattnen. Bland dem befinner sig äfven »blåhvalen», som till och med gör besök invid våra svenska kuster. Det var nemligen en »blåhval» som för några år sedan strandade i närheten af Göteborg och hvars skelett utgör ett af dervarande musei förnämsta prydnader. Den bekante Svend Foyn, som skapat en ny industri i de nordliga farvattnen genom att till hvalfångst begagna ångbåt och derifrån utskjuta harpuner, hvarigenom hvalarter, som förut varit oåtkomliga, nu falla offer för hvalfångaren, denne Foyn har gjort ett liberalt anbud till Vetenskapsakademien att få till skänks en »blåhval» och köpa en annan för 720 kronor. Nu kan man fråga hvad akademien skall göra med två skelett af »blåhvalen», men förhållandet är att bland den mängd hvalar, Kapten Foyn fångat, hitintills fem särskilda arter blifvit iakttagna. Det kan således mycket lätt inträffa, att de tvenne skelett, Vetenskapsakademien skulle erhålla, komme att tillhöra olika arter. Den person, som för skelettens preparering och afhemtande bör skickas till Vadsö, har tillfälle att på samma gång tillvarataga och hemföra en mängd andra djur och naturalster från nordhafven. Jag tror derfore att stora skäl tala för att bevilja det begärda anslaget; och då Kammaren afslagit Stats-Utskottets framställan om inlösen af Herr de Vylders samlingar, hoppas jag, att Utskottet med jemmod skall upptaga anvisande af den — nya utgift, som blir följden af Kammarens bifall till Herr von Möllers motion. Derom framställer jag nu yrkande.

Friherre Fock: Jag har deltagit i det beslut, genom hvilket Vetenskapsakademiens underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t om inköp af dessa hvalskelett kom till stånd och kan derfore icke underlåta att förklara, det jag för min del helt och hållet instämmer med Herrar Gumælius och Bergström. Jag fäster härvid särskildt uppmärksamheten derpå, att genom Riksdagens förut visade frikostighet att lemna medel till inköp af en tomt i kvarteret »Grönlandet» för Vetenskapsakademiens räkning tillräcklig plats snart skall finnas för uppställande af såväl hvalskelett som andra större djur. Ty det kan väl icke vara meningen att låta denna tomt stå obegagnad.

Anledningen till Stats-Utskottets afstyrkande är den omständigheten, att Kongl. Maj:t icke tagit frågan under ompröfning. Jag förutser derfore nog också, hurudan utgången i denna Kammar skall blifva, och vill med anledning deraf endast tillägga

*Ang. P. von
Müllers motion
N:o 22.
(Forts.)*

att jag icke kan undgå att uttrycka den önskan, att Stats-Utskottet, äfven då det gäller mycket större hvalar än denna med thy åtföljande småfiskar, ville tillämpa samma grundsats som nu, att åtminstone med varsamhet tillstyrka anslag i frågor, hvilka icke undergått Kongl. Maj:ts behandling.

För min del anhåller jag om bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen förklarats afslutad, framstälde Herr talmannen proposition först på bifall till Utskottets hemställan och sedan på yrkandet att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte bifalla motionärens framställning i ämnet. Den förra propositionen besvarades med öfvervägande ja, och hade alltså Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 84.

*Ang. Herr Liss
Olof Larssons
motion N:o
155.*

I en inom Kammaren väckt motion, N:o 155, hade Herr Liss Olof Larsson, under anförande att, då genom den snart förestående flyttningen af Kongl. bibliotekets samlingar till dess nya lokal i Humlegården, den nordöstra flygeln af Kongl. slottet, hvilken hittills varit afsedd för offentliga samlingars förvarande, blefve ledig samt ej mindre ökad utrymme snart erfordrades för de i nationalmuseum inrymda samlingar än äfven lämpligare förvaringsrum borde beredas för de af framlidne Konung Carl XV till svenska staten skänkta samlingar, hvilka ännu qvarstode på Ulriksdals slott, der de icke kunde vinna den tillgänglighet eller göra den nytta, som om de vore förvarade inom hufvudstaden, alla skäl syntes tala derför, att de ledigblifvande lägenheterna i nordöstra slottsflygeln, så vidt lämpligen ske kunde, användes för omförmälda ändamål, föreslagit, att Riksdagen måtte till inrednings- och flyttningsarbeten, som redan före 1877 kunde vidtas, anvisa ett belopp af 25,000 kronor samt med anmälan härom hos Kongl. Maj:t göra framställning derom, att nordöstra flygeln af Kongl. slottet måtte, efter Kongl. bibliotekets flyttning derifrån, användas till inrymmande ej mindre af de samlingar i nationalmuseum, hvilka lämpligast kunde derifrån förflyttas, till beredande af tillräckligt utrymme för öfriga samlingar; än äfven, om så lämpligen ske kunde, af de utaf framlidne Konung Carl XV till svenska staten skänkta samlingar, samt att Kongl. Maj:t täcktes till nästa års Riksdag göra framställning om det anslag, som för verkställighet häraf kunde erfordras.

Utskottet hade i förevarande punkt hemställt, att Herr Liss Olof Larssons ifrågavarande motion för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af

Herr Liss Olof Larsson, som yttrade: Det är icke min mening att hålla något liktal öfver min motion, ty oaktadt Utskottet afstyrkt densamma, så är jag ganska belåten med Utskot-

tets betänkande och har derföre icke heller reserverat mig mot detsamma, Utskottet har nemligen erkänt, att hvad jag sagt är riktigt och dermed kan jag ju icke vara annat än tillfredsställd, ty hvad jag i min motion yrkat var intet annat än ett önskningsmål; något beslut har naturligtvis icke nu kunnat fattas, då förslaget ej kommit från regeringen. Men om Riksdagen nu bifaller Utskottets förslag, så har Riksdagen naturligtvis också godkänt motiveringen och derigenom äfven erkänt rättigheten af min motion; ock då det väl är sannolikt att Riksdagens sålunda uttalade önskan kommer till Kongl. Maj:ts kännedom, om också icke i form af en Riksdagens skrifvelse, så hoppas jag att vi till nästa Riksdag få mottaga en Kongl. proposition i ämnet.

Jag vill fästa mig vid ett misstag som Utskottet begått, då det i sin motivering yttrar:

»Jemväl, enligt Utskottets förmenande, skulle det vara lämpligt och önskvärdt, om så väl berörda samlingar som de nu å Ulriksdals slott förvarade kunde inrymmas uti ofta omtalade slotts-flygel». Att döma af detta uttryck skulle Utskottets åsigt, att jemväl de å Ulriksdals slott förvarade samlingar borde i slotts-flygeln inrymmas, vara hemtad utom min motions innehåll, men det är icke så, utan det är just detsamma, som min motion innehåller.

Det enda jag vill opponera mig mot i Utskottets utlåtande är, då det säger, att ett sådant förslag som detta »icke lämpligen bör från representationen utgå». Detta kan jag icke inse, ty nog bör Riksdagen ega oinskränkt rätt att uttala sina önsknningar i alla mål och ärenden.

Emellertid, som sagdt, afsigten med min motion har jag vunnit, då Utskottet godkänt min deri uttalade åsigt. Det är icke något annat jag velat och jag har icke heller något yrkande att göra.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

I 85:te punkten hade Utskottet hemställt, att Grefve Erik Sparres motion, N:o 104, deruti föreslagits att Riksdagen måtte besluta att ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 500,000 kronor eller räntan å berörda belopp efter fem procent med 25,000 kronor årligen, att användas för inrättande i Stockholm af en rätts- och statsvetenskaplig universitetsfakultet för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.*

Ordet lemnades på begäran till

Herr Berg, som yttrade: Den ärade talare, hvars förslag nu föreligger, har vid många tillfällen i starka och mörka färger målat rättsvetenskapens tillstånd inom vårt land; och i det tal, hvarmed han i egenskap af denna Kammares ålderspresident helsade oss vid denna riksdags första möte, förklarade han att bristen på rättsvetenskaplig bildning utgjorde hans »*delenda Carthago*». Jag

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion No
104.
(Forts.)

önskar liffigt, att det mål, han sig sålunda föresatt, må kunna bringas till fulländning. och på det att det »delinda», han i sin motion nu åter tillropat oss, icke må spårlost förklinga såsom en ropandes röst i öknen. ber jag att så vidt min svaga stämma förmar få med honom mig förena.

Att den rättsvetenskapliga bildningen inom vårt land lemnar mycket öfrigt att önska, lärer icke kunna förnekas. Skulden dertill får dock icke sökas i bristande nit hos vetenskapens idkare eller de juridiska embetsmännen och ännu mindre i någon ovilja från representationens sida. Tvärtom måste man tacksamt erkänna den kärleksfulla och frukostiga omvårdnad, hvarmed allt det, som kan lända till undervisningens befrämjande och vetenskapens fromma, städe blifvit af Riksdagen och icke minst af denna Kammare omfattadt. Att denna omvårdnad likväl icke särskildt på rättsvetenskapens fält burit lika goda och välsignelsebringande frukter som inom de öfriga vetenskapsgrenarnes områden. dertill gifvas många samverkande orsaker. Till dem räknar jag, bland annat, bristande vexelverkan mellan vetenskapsmännen och de praktiske juristerne samt bristen på en omfattande juridisk litteratur. Universitetsläraryne, hvilkas stora kunskaper jag är den förste att erkänna, äro dock alltför mycket upptagna af det dem åliggande undervisnings- och examenskallet för att kunna använda erforderlig tid till en mera omfattande skriftställareverksamhet. Efter slutade studier utträder den unge juristen i världen, för att, lemnad åt sig sjelf, så godt som på egen hand utan vägledning af någon litteratur söka bana sig fram och tillämpa lagarne. Om han då i brist på en sådan vägledning mången gång kan komma att famla i mörkret och råka på villovägar, må detta icke väcka någons förundran; ty ingen lag, huru väl och omsorgsfullt den än må vara skrifven, kan utan att belysas af vetenskapens fackla rätt tolkas. Inom rättsvetenskapen gäller nemligen företrädesvis, att bokstafven dödar, men andan gör lefvande, och utan en sådan lefvande ande, utan en verklig jurisprudence kan icke enhet i lagskipningen vara att påräkna. Men en sådan jurisprudence fordrar ett gemensamt arbete af såväl vetenskapsmännen som de praktiske juristerne. Den praktiske juristen måste söka sitt stöd hos vetenskapen, vetenskapsmannen sin erfarenhet inom praktiken, och det går icke an, att den teoretiske vetenskapsmannen bortser från hvad i den praktiska världen sig tilldrager. Så har likväl förr någon gång inträffat, så att till och med, om jag ej missminner mig, en författare till en för åtskilliga år sedan utgifven afhandling i processrätt räknade sig snart sagdt till heder att han aldrig sett någon domstolsförhandling.

Förhållandena synas dock på senare tiden hafva tagit en bättre vändning, och jag hoppas, att de skola göra det ännu mera, sedan universiteten erhållit ökade anslag, så att lärarne genom att blifva flere till antalet äfven kunna egna mera tid åt skriftställareverksamhet, och således det kunskapsförråd, de med mycket

arbete samlat, icke må stanna inom studiekammaren eller föreläsningssalen, utan komma lagstifningen och lagskipningen till godo. Att lagskiparen behöfver ega tillgång till vetenskapliga arbeten har jag redan nämnt, men detta är fullt ut lika och måhända ännu mera behöfligt för lagstiftaren. Det tillhör vetenskapsmännen, att bryta vägen inom lagstiftningens område och lägga den grund, hvarpå lagstiftaren sedan må kunna uppföra en stadig och varaktig byggnad. Finnes icke en sådan väg bruten eller en sådan grund lagd, utan skall *allt* arbetet utföras ensamt af den, åt hvilken tillfälligtvis lagstiftningsarbetet uppdrages, må man icke förundra sig öfver att detta lagstiftningsarbete icke fortgår med den skyndsamhet, som vore önskelig. Jag anser mig därför äfven böra instämma i den önskan, som den ärade motionären framställt, att inom hufvudstaden, der det praktiska lifvet bäst kan inhemtas, måtte bildas en rättsvetenskaplig anstalt. Men jag erkänner dock villigt, att Utskottet, som i sitt yttrande erkänt nyttan och vigten af något bättre i den rigtning motionären äsyftat, likväl haft grundadt skäl att nu icke tillstyrka motionen, då frågan ännu befinner sig i ett alltför outredt skick, och jag vill för min del derföre icke heller framställa något yrkande om bifall till motionen.

Jag har endast velat yttra dessa ord på det att icke den franlagda motionen må, kanske utan annat än ett liktal af dess upphofsman, läggas till handlingarne, och deraf anledning kunna hemtas till den uppfattning, att motionärens mening icke skulle delas af andra jurister.

Grefve Sparre: Det är mig icke möjligt att dölja den glädje jag erfar i denna stund, då den man, som för det närvarande är beklädd med det viktiga uppdraget att sitta såsom ordförande i nya lagberedningen, understödjer de åsichter, som jag under flera riksdagar nästan ensam förfäktat. Jag behöfver efter det yttrande han här afgifvit föga tillägga. Jag är långt ifrån att och jag har aldrig tänkt på att tillvita vår högt aktade domarecorps den brist, som för närvarande förefinnes i Sverige med afseende å den juridiska bildningen. Det är icke deras fel. Felet ligger deri, att denna vetenskapsgren tillfälligtvis till följd af dessa någon gång inträffande besynnerliga fenomen fått stå tillbaka, under det andra brancher gått framåt. Anledningen dertill är likväl till icke ringa del den, att denna vetenskap icke ifrån statens sida blifvit så omhuldad, som den bort vara. Den medicinska undervisningen stod för några årtionden tillbaka här i landet på samma ståndpunkt som den juridiska för det närvarande, men det var Karolinska institutets inrättande i hufvudstaden, som förändrade detta förhållande och gjorde att inom några år den medicinska vetenskapen uppnådde den ståndpunkt, att våra läkare med aktning omnämnas äfven i utlandet. Om herrarne behaga kasta en blick på det under föredragning varande betänkande, der Karolinska institutet förekommer, och se efter, huru många

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)*

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)*

professioner finnas vid detta institut, finna herrarne att dessa utgöra tolf och derjemte sju adjunkture. Vid juridiska fakulteten i Upsala finnas icke mera än fem professioner och i Lund likaså, af hvilka professioner i Upsala den sista är nyss inrättad. Det är likväl blott några år sedan professorerne vid de medicinska fakulteterna i Upsala och Lund voro lika många som de juridiska, och jag behöfver icke säga herrarne, att rätts- och statsvetenskapen är lika omfattande, fordrar lika mycket bearbetning och lika många hufvuden som den medicinska vetenskapen. Då vi sålunda för närvarande hafva i Sverige tvenne medicinska fakulteter, en vid hvardera universitetet, med 7 å 8 professorer, samt här i Stockholm det Karolinska medico-kirurgiska institutet med 12 professorer och 7 adjunkter, finna herrarne, hvilken ofantlig skilnad som är rådande i fråga om antalet af de män, som arbeta i denna branche, jemförd med den juridiska: och häruti torde herrarne finna förklaringen på orsaken, hvarför det rättsvetenskapliga studiet står tillbaka. Det är ju en omöjlighet, att några få personer, hvilka tillika äro öfverhopade med examinations- och föreläsningsegromål, skulle kunna uträtta detsamma, som kan verkställas af två eller tre gånger så stort antal.

Om vi kasta blicken på förhållandena vid universitetet i det öfriga Europa och särskildt fasta oss vid universitetet i Tyskland, så skola vi finna, hurusom de juridiska fakulteterna derstädes i allmänhet bestå af 12, 13 eller 14 professorer, samt att de allra minsta universitetet hafva åtminstone 7 till 8 professorer — detta, oaktadt universitetens antal i Tyskland uppgår till 14, om jag minnes rätt. Huru skulle väl ifrågavarande vetenskap, som hos oss är så föga och af så ringa antal bearbetad, och hvars idkare dessutom stundom dragas ifrån sina egentliga befattningar åt andra håll — huru skulle väl denna vetenskap under sådana förhållanden gå framåt? — Detta är en ren omöjlighet.

Af juridiska fakultetens i Upsala fem professorer har en, såsom ledamot af Riksdagen, sedan nio år tillbaka varit sysselsatt vid riksdagarne och är dessutom för närvarande förordnad att deltaga i arbetena inom en komité; en annan är ledamot af lagberedningen, och det återstår sålunda blott trenne professorer. Kan det under sådana förhållanden förefalla oss underligt, om denna vetenskapsgren står tillbaka? Och är det icke representationens pligt att tillse att denna vetenskapsgren må förses med så många lärare, att de kunna något så när följa med sin tid? Den ena vetenskapsgrenen har uppstått efter den andra inom det juridiska fältet. Sålunda har uti handelslagstiftningen under senare tider utvecklats sig en ny branche af berörda vetenskap. Men hos oss är uti detta afseende föga eller intet åtgjort.

För de frågor, som för närvarande ligga under lagberedningens handläggning, finnas inga förarbeten gjorda. Hvar tro herrarne väl det universalsnille finnes, hvilket skulle kunna,

utan några förarbeten, sammanskrifva en ny lagbok? Detta snille fans aldrig i världen.

En ärad representant på stockholmsbänken har ganska riktigt antydt, att, så länge det icke finnes ett universitet i Stockholm, kan den öfverklagade bristen icke afhjelpas. Med all aktning för de insigter, de bemödanden och sträfvanden, som af professorerne i Upsala och Lund ådagaläggas, så kunna de likväl icke, enär de vistas inom en jemförelsevis trång sfer samt utom medelpunkten för händelserna, få de vyer och åtnjuta den ledning af praktiken, som erfordras för att göra vetenskapen sjelf praktisk och lefvande. Vilja vi alltså göra några framsteg uti ifrågavarande hänseende och vilja vi på en tid, då vi i andra hänseenden i allmänhet kunna glädja oss öfver våra framsteg, jemväl härutinnan icke stå tillbaka på ett sätt, som slutligen måste göra oss bemärkta i det öfriga Europa — då måste vi med allvar taga i tu med saken.

Intet af de öfriga skandinaviska länderna saknar en juridisk fakultet uti sin hufvudstad: i Kristiania, Köpenhamn och Helsingfors finnes en sådan, och der står också den juridiska vetenskapens utveckling ganska högt. Det ena vetenskapliga arbetet framträder i nämnda länder efter det andra; vi äro nära nog i saknad af alla sådana.

Öfvergår jag nu till den frågan, huru den praktiske juristen handledes på sin bana, så vill jag be att härvidlag få anställa en jemförelse med förhållandena i afseende på åtskilliga andra yrken. På den militära banan, der för några år tillbaka vetenskapliga insigter minst ansågos erforderliga, der måste nu den unge militären, efter att hafva genomgått sin kurs vid akademien och krigsskolan och sedan praktiserat några år, ytterligare genomgå en kurs vid Marieberg. Sedan läkaren fullgjort sin kurs vid akademien, måste han deltaga i åtskilliga praktiska öfningar, innan han aflägger den slutliga examen, som berättigar honom att praktisera. Efter det en blifvande bergsman absolverat en kurs vid teknologiska institutet, måste han, under ledning af en erfaren lärare, företaga åtskilliga öfningar, innan han får aflägga bergsexamen. Skolläraren måste, efter fullbordad kurs, genomgå profår vid något läroverk och först derefter anses han mogen att tillträda en lärarebefattning. Men — sedan juristen absolverat sin lilla hofrättsexamen, är han genast kompetent att taga plats uti domarestolen, endast han uppnått 25 års ålder.

Denna brist är så känbar, att hvar och en, som haft någon erfarenhet härutinnan, måste erkänna densamma. Vi erkänna den, då vi klaga öfver tillståndet med lagskipningen i vårt land, och vår justitieombudsman har mera än en gång framkommit till Riksdagen med erinringar derom.

Jag tvekar att längre sysselsätta Kammaren med ett ämne, uti hvilket jag till äfventyrs alltför ofta tagit Kammarens upp-

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

märksamhet i anspråk. Villigt erkänner jag, att Utskottet icke saknat skäl att denna gång icke tillstyrka mitt förslag. Anledningen, hvarför jag framkommit med detsamma, var, att jag hade mig bekant, att styrelsen för en här i hufvudstaden bildad fond, den s. k. högskolefonden, som redan uppgår till 500,000 kronor, ämnade upprätta en juridisk fakultet i Stockholm, och jag hoppades, att ett bidrag till denna fond skulle påskynda saken, hvilken jag önskar med det första måtte komma till stånd. Då emellertid nämnda styrelse ännu icke hos Kongl. Maj:t gjort någon framställning i saken, hvilket, efter hvad jag antagit, skulle ske under denna riksdag, finner jag, att det kunde möta betänkligheter att nu yrka bifall till min motion. Hvad jag deremot yrkar är, att Riksdagen med tillkännagifvande, att den fäst uppmärksamhet på denna för vårt land så viktiga fråga, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i och för inrättandet af en juridisk fakultet här i hufvudstaden. Jag tror, mine herrar, att detta är så mycket nödvändigare, som ett visst motstånd otvifvelaktigt är att befara i detta hänseende från de begge universitetens sida. Med all aktning för de män, som föra dessa universitets talan, finnes hos dem en misstanke, som måste utrotas, nemligen den, att ett universitet i hufvudstaden skulle få alltför mycket anstrykning af ytlighet eller lättsinne, och att studierna bättre skulle bedrivas i en mindre stad än i hufvudstaden. Detta är en fördom, mina herrar. Öfver allt, der universitet äro förlagda i hufvudstäderna, hafva utmärkta män sökt sig dit, och dessa universitet hafva blifvit till heder för sitt land. Den nytta, som deraf hemtas, består icke blott deruti, att idkarne af dessa studier få ledas af den praktiska erfarenheten, utan äfven deruti att en vetenskaplig atmosfer sprides bland embetsmännen. Jag skall bedja att i afseende å denna misstanke, som jag utkastat mot universitetens *möjliga* obenägenhet för frågan, få erinra om den strid, som utkämpades för att åt Karolinska institutet förvärfva den likställighet med universitetens medicinska fakulteter, som det först för 2 år sedan erhöll. Det kostade en tjuguarig strid för att detta institut, så utmärkt och så väl utrustadt med lärareförmågor det än var, kunde vinna denna likställighet, och motståndet kom från universiteten. Jag tror således, att vederbörande departementschef och regeringen kunna befara ett motstånd från detta håll, om de framkomma med förslag till inrättande af en juridisk fakultet i Stockholm, och det är af detta skäl, som jag anser det vara lämpligt, kanske nödvändigt, att Riksdagen frambär sin önskan i detta hänseende till regeringen. Utom det att Kongl. Maj:t möjligen skulle hysa någon tvekan att utan framställning från Riksdagens sida framkomma med proposition om beviljande af de anslag, som för ifrågakörande ändamål blifva erforderliga, tror jag att regeringen behöf-

ver detta stöd, denna lilla påstötning från representationen för att kunna besegra det motstånd, som eljest möjligen kan vara att befara. Jag tror derjemte, att en sådan framställning från representationen skulle mana Stockholms kommun, som otvifvelaktigt måste vara intresserad för frågan, att göra några uppoffringar för erhållandet af ett universitet i hufvudstaden. För att icke trötta Kammaren längre får jag således vördsamt anhålla, det Herr Talmannen behagade framställa proposition derå, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i nådigt öfvervägande, om icke en juridisk fakultet eller högre undervisningsanstalt lämpligen borde inrättas i hufvudstaden med föreläsnings- och examensskyldighet i de ämnen, hvarj kunsksbetyg erfordras för inträde i rättegångs- samt de förvaltande embetsverken.

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)*

Herr Rydin: Den fråga, som nu blifvit bragt å bane, har blifvit inledd med betraktelser öfver den rättsvetenskapliga bildningens ståndpunkt i vårt land. Den ärade motionären har nemligen ansett, att den för handen varande bristen i den rättsvetenskapliga bildningen beror derpå, att icke någon juridisk fakultet finnes i hufvudstaden. Jag vill icke yttra mig, huruvida detta förhållande möjligen kan vara en brist för vårt land; men deremot bör här tagas i betraktande, att det är en hel mängd af faktorer, som inverka på afgörandet af denna sak. Den värde talarer, som är motionär i ämnet, och den talare, som först hade ordet, erkände, att inom de nuvarande juridiska fakulteterna finnes nit och intresse för vetenskapen och de ansågo, att dem icke kunde tillvitas någon försumlighet i detta hänseende. Jag är dessa herrar erkänsam för detta uttalande, men jag vill fästa uppmärksamheten på svårigheten för en fakultet att hålla undervisningen inom sin vetenskap uppe, då fakulteten erhåller så ringa understöd af de förhållanden, som äro gällande i praktiken. Då t. ex. läkares examensbetyg har inflytande på hans befordran, så har examensbetyget icke ringaste inverkan på juristens framtid, och intet afseende göres på den vetenskaplighet, som han kunde förvärfva sig vid universitetet. Det har icke ringaste inflytande på juristens bana, om han tagit en högre juridisk examen, såsom juriskandidatexamen, eller om han aflagt en vanlig hofrättsexamen. Icke förty vill jag till universitetens fördel nämna, att af de studerande allt flere och flere numera taga juris kandidatexamen, äfvensom vill jag fästa uppmärksamheten på, att universitetet i sina underdåniga utlåtanden begärt, att juris kandidatexamen måtte blifva obligatorisk.

Hvad som vidare bör i afseende på denna fråga tagas i betraktande, är, att hos oss icke, såsom i andra länder, finnes ett advokatstånd, som inför domstolarne kan debattera de juridiska frågorna och med tillämpning af de rättsvetenskapliga grundreglerna deducera frågornas lösning. Deraf blir följd, att en ve-

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

vetenskapligt öfverlägsen person kan få stå tillbaka för en person, som har förmånen att hafva lätt att referera, en lätt stil och ett lätt muntligt föredrag, ehuru hans förmåga inskränker sig till just detta. För öfrigt är att bemärka, att ävenså i fråga om befordran inom embetsverken har den, som visat prof på vetenskaplig bildning, ingen fördel deraf, utan till exempel vid befordran inom hofrätterna har detta förhållande icke något inflytande, utan man räknar allenast tjensteår, tjensteverksamhet, tid för adjunktion, så att den person, som är i sina studier aldrig så eminent och som äfven i praktiken visat sig jemngod med andra, kan icke befordras framför dem till plats i en hofrätt, utan då skall den person, som händelsevis fått adjunktion en eller annan månad förut, hafva företräde. Det är detta förhållande, som man bör äfven taga i betraktande.

När nu förhållandena äro så beskaffade, är det ju icke att undra på, att den rättsvetenskapliga bildningen och den vetenskapligt litterära verksamheten icke hos oss florerar. Detta är ett särskildt förhållande, på hvilket jag ber att få fästa uppmärksamheten och det är en följd deraf, att det vetenskapliga arbetet icke har den ringaste uppmuntran. Man kan t. ex. egna ett eller annat år åt ett vetenskapligt arbete, och den tid, som man använder derpå, mången gång med uppoffring af all annan verksamhet, blir så ringa ersatt, att jag kan citera ett exempel på att för ett arbete, som vunnit erkännande af allmänheten och hvarmed dess författare var sysselsatt ett par år, erhöles lika stor ersättning, som han erhöåll för ett tillfälligt uppdrag att på några ögonblick inköpa en grufva på en auktion och granska dithörande handlingar. Att under sådana förhållanden det vetenskapliga arbetet icke skall kunna florerar, är ju gifvet. Dessutom hafva de vetenskapliga arbetena en högst ringa publik. Kommer man med ett arbete inom rättsvetenskapen till en förläggare, så frågar han, huru många exemplar man beräknar skola köpas af andra än studenter, och tillägger, att det aldrig är värdt att tänka sig att mera än 100 skola tagas af andra. Om man då beräknar, huru många domsagor det finnes, huru många embetsmän finnas i hofrätterna och i städerna, så kan man deraf finna, huru litet den juridiska litteraturen beaktas i vårt land, och detta är till en del följden af att intet advokatstånd finnes. Icke ens inför Högsta Domstolen eger någon debatt i juridiska frågor rum, utan förhandlingarne inskränka sig der till ett referat af revisionssekreterarens betänkande.

Men jag vill ytterligare fästa uppmärksamheten på en fråga, som är af ganska mycken inverkan på den juridiska bildningen i vårt land i förhållande till andra länder. Det är med ledsnad man hör, vare sig man är juridisk lärare eller praktisk jurist, oupphörligt skildras, att Sveriges embetsmänna- och domarecorps skall vara andra länders underlägsen i juridisk bildning och rättsvetenskapligt intresse. Ett dylikt påstående förekommer äfven i motioner och jag protesterar deremot. Hvad beträffar Norge och

Danmark, kan jag med bestämdhet påstå, att den vetenskapliga bildningen och det vetenskapliga intresset der icke äro större än hos oss, oberäknadt att examensfördringarne äro något större än för hofrättsexamen hos oss, hvilket måste erkännas; och hvad beträffar intresset för att köpa litterära alster, så är detsamma precis lika litet der, som hos oss. Hvad Tyskland vidkommer, hade jag under förra året bref från en stipendiat, som vistats en tid derstädes och som skrifver till mig, att en allmän klagan förspörjes från hela Tyskland öfver bristen på juridisk bildning och rättsvetenskapligt intresse hos embetsmän och att man icke visste något medel för att afhjelpa denna brist utom skärpta examensfördringar, eller samma utväg som de juridiska fakulteterna i Upsala och Lund hafva begagnat i sin hemställen i sammanhang med en revision af universitetens statuter.

Motionären gjorde sedermera en jmförelse mellan lärareantalet inom de juridiska fakulteterna i Upsala och Lund och den medicinska vid Karolinska institutet i Stockholm och visade, huru få lärare funnos vid de juridiska fakulteterna i jmförelse med den berörda medicinska. Jag ber i sådant hänseende att få fästa hans uppmärksamhet uppå, att många af dessa lärare vid Karolinska institutet tillika äro kliniska prefekter och ofta hafva en ganska vidsträckt praktisk verksamhet jemte den teoretiska, som de icke sällan begagna endast såsom i det hela en bisak. Jag vill visst icke nämna detta såsom om det vore en brist hos lärarne, men det förklarar emellertid hvarför vid nämnda institut lärarekrafterna i antal äro så öfverlägsna lärarne inom de juridiska fakulteterna.

Hvad beträffar motionärens uppgift, att vi för närvarande icke skulle ega mera än 3 tjenstgörande professorer inom juridiska fakulteten i Upsala, så far jag nämna, att förut inom denna fakultet funnits 5 professorer och 2 adjunkter, men genom inträffad ledighet och den ena adjunktens nyss timade utnämning till professor hafva vi nu endast 5 professorer och 1 ordinarie adjunkt jemte en för tillfället förordnad, men emellertid hafva vi ändock vid Upsala universitet 6 ordinarie lärare i juridik.

Den nästa anmärkning, som af den högt ärade motionären blifvit framställd och hvilken äfven jag anser vara fullt befogad, afsåg den juridiska praktiken. Han klagar nemligen i det fallet öfver, att man icke vidtagit några åtgärder för att bereda den unge juristen tillfälle att undergå någon föregående praktisk undervisning, innan han börjar sin verksamhet efter examen. Detta är en alldeles riktig anmärkning och vi måste alla erkänna, att det vore väl, om något kunde göras för att undanröjda denna olägenhet och göra den teoretiska undervisningen mera praktisk. Jag ber härvid få nämna, att de juridiska fakulteterna i Upsala och Lund alldeles icke äro främmande för denna frågas lösning, ty i Lund har man redan börjat och i Upsala står man just i beredskap att inrätta ett juridiskt seminarium, der man

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)*

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

skulle sysselsätta sig med att praktiskt behandla juridiska frågor och sålunda kunna så småningom utbilda sig i tillämpandet af de juridiska kunskaper man vid universitetet teoretiskt inhemtar. Intresset för dessa praktiska öfningar har blifvit allt lifvigare och lifvigare i synnerhet inom den s. k. juridiska fackföreningen, der man på sista tiden arrangerat ordentliga domstolsförhandlingar, der, efter hvad jag hört, man med både skicklighet och lifligt intresse utvecklar de praktiska frågor som der afhandlas.

Man har vidare sagt, att det öfverklagade onda icke kunde afhjelpas, om ej en juridisk universitetsfakultet blefve förlagd i hufvudstaden, emedan det skulle betydligt underlätta undervisningen. Jag vill för egen del icke yttra någon mening, utan säger blott som Fredrik VII i Danmark, då man frågade honom, om han icke skulle gifva landet en ny konstitution; «jag vill gerna gifva eder tio, om i viljen.» På samma sätt tror jag också, att om aldrig så många juridiska fakulteter inrättas, så kan det aldrig annat än bidraga att höja intresset för de juridiska studierna, dock under förutsättning, att fakulteten varder fullständigt ordnad och utrustad med fullständiga lärarekrafter, och jag anser det vara fullt i sin ordning, om man inrättar ytterligare en fullständigt ordnad rätts- och statsvetenskaplig fakultet i hufvudstaden, ty de vetenskapliga studierna kunna icke annat än vinna derpå, men deraf följer icke, att jag vill godkänna påståendet, att de juridiska studierna icke skulle kunna florera annorstädes än i hufvudstaden. Man behöver, för att inse grundlösheten af ett sådant påstående, kasta en blick på Tyskland, hvars förnämsta och af juris studiosi för närvarande mest besökta universitet ej ligga i hufvudstad. Det främsta af dem är förlagdt i Leipzig; dernäst hafva vi det i Heidelberg och slutligen ett icke mindre berömdt i Göttingen m. fl. Motionären har påstått att de förnämsta vetenskapsmännen söka sig till hufvudstädens universitet. Häri ligger ett misstag, beroende på obekantskap med befodringsväsendet. Man söker icke professorsplats, utan man kallas dertill. Och hvarföre dragas deras lärare till hufvudstädernas universitet? Jo, dertill att de *kallas* dit och då dessa lärareplatser både äro förenade med stort anseende och äro väl aflönade, med ända till tvenne gånger så högt belopp som svenska Riksdagen nu beviljat jurisprofessorerna, är det svårt för de mindre universiteten att der qvarhålla dem. Vill man lika väl aflöna lärarne vid den tillämnade juridiska fakulteten i Stockholm, betvivlar jag ej heller, att det skall blifva ganska lätt att få dessa platser fyllda med landets eminenta förmågor, men i annat fall torde därför äfven här icke möta ringa svårigheter, likasom att få universitetsplatserna eljest väl tillsatta.

Sedermera omnämndes såsom ett ytterligare skäl för föreslagna åtgärder den täflan, som skulle uppstå mellan de olika fakulteterna. Helt naturligt, dock tror jag ej skäl vara att uttrycka misstanke, att universitetet skola arbeta deremot. Likasom den

jemförelse, som i det hänseendet gjordes mellan Karolinska institutet och de medicinska fakulteterna i Upsala och Lund samt påståendet att striden mellan Karolinska institutet och medicinska fakulteterna berodde på någon jalousi å universitetens sida, väl icke äro rigtiga, ty striden gälde då *icke blott* likställigheten. utan äfven huru den medicinska undervisningen i teoretiskt och praktiskt hänseende bäst skulle ordnas i vårt land med begränsning af anslag. antingen man skulle förlägga den teoretiska undervisningen uteslutande till universiteten och den praktiska ensamt till Karolinska institutet, eller om man skulle hafva tre läroverk. som hvar för sig skulle undervisa i *både* teoretiskt och praktiskt hänseende. Den fråga, som nu debatteras, har dock en helt annan betydelse, ty *här* gäller endast, huru många professorer skola finnas i den juridiska fakulteten i hufvudstaden, och den omtalade täflan kommer alltid att blifva beroende på deras personliga talanger samt vetenskapliga bildning och insigter.

Den värde talarens slutliga farhåga, att, om Riksdagen icke toge initiativet i denna fråga, de särskilda fakulteterna vid universiteten skulle motsätta sig en juridisk fakultets inrättande i hufvudstaden, har ingen grund. För min del tror jag icke, att något motstånd skulle vara att vänta från det hållet, blott nemligen denna fakultet, såsom jag förut antydt, blefve fullständigt ordnad, så att framstående män der kunde få tillfälle att gagna fosterlandet genom meddelande af teoretisk undervisning i juridiken. I afseende på studiernas ordnande vid en sådan fakultet, examina och dylikt, kunna visserligen åtskilliga fordringar uppställas, men icke skulle man hafva något emot, om i vårt land, som i allmänhet har brist på dugliga krafter, dessa på ett eller annat sätt förstärktes.

Om jag icke biträder motionärens skrifvelseförslag, är det alltså icke därför att jag vill motsätta mig en juridisk fakultets inrättande i Stockholm — om detta annars är möjligt — utan därför att jag ifrågasätter, huruvida det kan vara lämpligt att till Kongl. Maj:t aflåta en dylik skrifvelse, då frågan befinner sig i ett så outredt skick som den här föreligger, och jag hemställer till herrarne, om under sådana förhållanden ett dylikt skrifvelseförslag kan vara att förorda.

Herr Linder: Efter det yttrande Herr Rydin nu haft, återstår ej mycket för mig att tillägga. Motionären har både i sin motion och i sitt anförande i Kammaren i dag talat om den brist, som vidlåder den juridiska bildningen i landet, till hvars afhjelpande han föreslår inrättande af en särskild bildningsanstalt i hufvudstaden. Men den närmare beskaffenheten af denna anstalt har han hvarken i motionen eller i sitt anförande angifvit, och man svärfvar såhunda i okunnighet, om han menar ett slags advokatinstitution eller en vetenskaplig fakultet. Likväl synes, att döma af det slutyrkande, han uppstälde, han hafva menat det senare.

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)*

Man har ofta hos oss, såväl som i andra länder, klagat öfver bristen på samband mellan den vetenskapliga teorien och dess praktiska tillämpning. Hos oss har dock redan tagits ett steg till ändring i detta hänseende, derigenom att vilkor för kompetens till juridiska embeten åtminstone förberedelsevis blifvit uppställda uti de nyss utkomna akademiska statuterna, der ett skärpt stadgande finnes intaget derom, att för juris licentiatexamens afläggande erfordras föregången praktisk tjänstgöring. I Tyskland åter är den juridiska undervisningen så ordnad, att en teoretisk examen först afläggas, och efter vissa års praktisk, vederbörligen ordnad och öfvervakad tjänstgöring genomgås en annan examen af mera praktisk karakter. För vidare utveckling af den juridiska bildningen i Tyskland hoppas man mycket af den sålunda vidtagna anordningen. Man står ju också hos oss på väg att åstadkomma något sådant, hvilket framgår deraf, att Kongl. Maj:t lofvat vidtaga åtgärder för utredande deraf, hvilka vilkor i afseende å dokumenterad akademisk bildning, borde uppställas för kompetens till juridiska embeten. — Hvad som synes mig vara sjelfva punkten i motionärens framställning är emellertid inrättande i Stockholm af ett universitet eller, att börja med, af en juridisk fakultet. Jag ser frågan helt enkelt ur denna synpunkt och skulle i så fall gerna hafva yrkat bifall till motionärens förslag, om frågan varit behörigen utredd. Då så emellertid icke är fallet, finner jag mig föranlåten att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Berg: Jag skall icke uppehålla tiden med vidare utveckling af sjelfva ämnet, utan vill endast, sedan motionären framställt yrkande om en underdånig skrifvelse, med anledning deraf säga några ord. Om Första Kammaren icke ännu fattat beslut i frågan, skulle jag möjligen hafva biträdt detta motionärens yrkande, men då Första Kammaren redan lärt hafva bifallit Utskottets förslag och frågan således, äfven om denna Kammare fattade beslut om återremiss, i allt fall måste anses förfallen, hemställer jag till den värde motionären, om han icke må anse lämpligast att återtaga nämnda yrkande och låta vid den nu förda diskussionen bero.

Herr Philipsson: Ett förslag sådant som det nu framlagda måste utur principiell synpunkt vara egnadt att väcka sympatier hos och välönskningar af hvar och en, som hyser lifligt intresse för den juridiska vetenskapen och den juridiska praktiken. Huruvida åter det är möjligt att ernå målet genom att inrätta en större juridisk fakultet här i hufvudstaden, tillåter jag mig icke att bedöma. Men jag tillåter mig deremot att instämma i Utskottets yttrande derom, att «utredning i flera frågor saknas».

Jag har egentligen velat uttala, att, då man här ansett åstadkommandet af ett advokatstånd vara ett vilkor för utveckling af den juridiska bildningen, man dervid synes mig hafva med hvar-

andra sammanblandat förhållanden, hvilka äro af hvarandra beroende och alltså förutsätta hvarandra. Jag hemställer nemligen till eder, mine herrar, hvarifrån detta advokatstånd skulle hemta sin vetenskapliga bildning; om universiteten voro urständsatta att meddela den. Jag tror icke att så förhåller sig, utan att hvar och en, som verkligen vill studera lagfarenheten, kan göra det vid universiteten. Men jag påstår deremot att ett advokatstånd icke kan i Sverige uppkomma, förr än vårt rättegångsväsende undergått en fullständig ombildning, så att advokaterne blifva ställda i samma förhållande till våra domstolar som de utländske advokaterne till sina. Jag tror, att för närvarande, så länge en förbättring i detta hänseende icke inträdt, ytterst få personer, utrustade med skicklighet, torde underkasta sig att uppträda inför våra underrätter; och hvad våra högre domstolar vidkommer, veta vi, huru litet tillfälle finnes för advokaterne att der plädера, då rättegångssättet vid dessa domstolar till största delen är skriftligt.

Jag vill fästa uppmärksamheten på ett annat förhållande, som jag tror kunnat afhjelpas vid utfärdandet af universitetsstatuterna. Den nästföregående talaren yttrade, att dessa statuter innehålla bestämmelser derom, att för att vinna befordran till akademisk befattning efter juris kandidatexamens afläggande, praktik skulle erfordras. Något sådant stadgande förekommer icke; deremot finnes redan uti statuterna af år 1852 en bestämmelse derom, att juris kandidat, som vill aflägga licentiatexamen, skall «tjenstgöra i praktisk väg och på eget ansvar domarembete förestå, såsom föreskrifvet är». Detta stadgas såsom vilkor för att vinna en högre akademisk lärdomsgrad, men icke för att erhålla en högre akademisk lärareplats. Hvad detta stadgande i öfrigt beträffar, är det nära nog en död bokstaf; ty, mine herrar, jag tror mig med säkerhet kunna påstå, att sedan 1827 års juris doktorspromotion i Upsala, juris licentiatexamen blifvit aflagd af summa två eller tre personer. Doktorsgrad har visserligen utdelats, men licentiatexamen har, som sagdt, icke blifvit af mer än ett ringa fåtal aflagd. Detta stadgande har således icke ledt till målet, men dit skulle det hafva fört, om det varit uttryckligen föreskrifvet, att för befordran till akademisk adjunktur eller professur en sådan praktisk verksamhet måste föregå. Om detta varit stadgadt, skulle det förhållande, som af en föregående talare blifvit omnämndt, icke kunnat ega rum, att en professor i processrätt berömde sig deröfver, att han aldrig öfvervarit något domstolssammanträde; om han varit ålagd att sjelf fungera såsom domare, hade något sådant ej kunnat inträffa.

Jag anhåller att få förena mig i Herr Bergs yrkande.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Denna fråga torde icke kunna leda till något praktiskt resultat; och det kan derföre möjligen anses såsom ett onödigt upptagande af Kammarens tid att vidare orda deri. Jag kan likväl icke underlåta att uttala

*Ang. Grefvæ
Erik Sparres
motion No
104.
(Forts.)*

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion N:o
104.
(Forts.)

mina stora sympatier för motionärens ihärdiga sträfvande att höja den rättsvetenskapliga bildningen i vårt land. Det bör och måste erkännas, att Sveriges civila embetsmän, det vill säga de juridiska och administrativa, visst icke stå efter andra länders embetsmän i praktisk duglighet och förmåga. Gången af deras praktiska utbildning är nemligen sådan, att derigenom i väsentlig mån motverkas följderna af den ofullständighet, som onekligen råder i deras rättsvetenskapliga studier. Förklaringsgrunden uti denna ofullständighet är att söka deri, att dessa studier icke hvilat på ett nog bredt och nog fast underlag af juridisk doktrin och teori. Till följd deraf förmå de blifvande embetsmännen — derom är jag fullkomligt ense med motionären — icke i allmänhet i de ämnen, i hvilka juridisk undervisning meddelas, förvärfva och underhålla de grundliga insigter och det sinne för vetenskaplighet, som ensamt skulle gifva visshet om och tillika utgöra villkoret för, att de vid begynnande utöfning af embetsverksamhet kunde handla efter fullkomligt giltiga och säkert ledande vetenskapliga grundsatser.

Här har mycket talats om anledningarne till denna bristande vetenskaplighet hos de svenska embetsmännen; många anledningar hafva uppgifvits, isynnerhet af Herr Rydin, och jag erkänner villigt att hvad han derom förmält är i allmänhet och hufvudsakligen riktigt. Andra anledningar kunde tilläggas. En sådan ligger, enligt mitt förmenande, i sjelfva beskaffenheten af den svenska folkandan; ty denna är icke fallen för och anlagd på theoretisk spekulatation. Också hafva vi inom det rent spekulativa området åstadkommit snart sagdt ingenting. Det märkligaste och bästa, som vi utträttat, faller inom det praktiska området. En annan orsak är den, att examensfordringarne äro mycket lågt ställda. Den sista förordningen i detta afseende af år 1863 har icke ordnat förhållandena på ett lyckligt sätt. Med bibehållande af förut varande skilnad mellan juridiska och administrativa kunskapsprof ville man då höja fordringarne för den så kallade kansliexamen, för att göra den i någon mån jemnbördig med den juridiska. Och det förefaller mig som om man syftade till samma mål, genom att sänka anspråken på dem, som ämnade undergå juridisk examen. Åtminstone uteslöt man från denna examen pröfning i nationalekonomien eller, såsom denna vetenskap ock kallas, politiska ekonomien, hvilken förut utgjort ett af de juridiska examensämnen. Detta uteslutande skedde på en tid, då man dock borde hafva kommit till klar insigt derom, att nämnda vetenskap är företrädesvis den moderna tidens vetenskap och af så framstående vikt och betydelse för samhällets utveckling, att ingen offentlig man borde utan åtminstone någon insigt i densamma utöfva sitt kall. Icke heller hade man en blick för nödvändigheten att såsom obligatoriskt läro- och examensämne införa studiet af den romerska rätten, utan hvilket en säker grundläggning för den blifvande rättslärdens vetenskapliga utbildning, enligt min innerliga öfvertygelse, icke är

möjlig. Med full befogenhet anser jag mig derföre kunna, om icke såsom misslyckadt, dock såsom mindre lyckligt karakterisera det sätt, hvarpå frågan om ordnandet af de civila embetsexamina, som vid universiteten afläggas, blef år 1863 löst. Utan tvifvel hade det varit bäst, om, såsom förhållandet är i Danmark och Norge, de skilda juridiska och administrativa examina sammansmält till en enda civil embetsexamen.

Sedan jag sålunda lemnat mitt bidrag till förklaringen af anledningarne till den underhaltiga och bristfälliga vetenskaplighet hos de juridiska embetsmännen, hvaröfver motionären klagar, är det tid att öfvergå till hans förslag om botemedlet derför. Detta är inrättande i hufvudstaden af en rätts- och statsvetenskaplig universitetsfakultet. För min del är jag öfvertygad, att motionären med detta förslag icke åsyftat annat eller mera än han angifvit, eller höjande af den rättsvetenskapliga bildningen i vårt land. Således kan jag icke gifva Herr Linder rätt uti hans antydan, att pointen i motionen skulle vara att påskynda upprättande af ett universitet i hufvudstaden. Men om bifall till motionärens förslag skulle utgöra ett stort steg framåt på den väg, som leder till upprättande af ett hufvudstadsuniversitet, så ser jag för min del intet ondt deri, snarare en förtjenst. Tvifvelsutän skulle ett sådant universitet mäktigt bidraga till att höja och stegra det andliga lifvet inom hufvudstaden, hvilket nog torde finnas vara i behof af den friska salt, som blefve en följd af tillsättandet af ett universitets andliga salt. Den dag skall, derom är jag förvissad, snart nog randas, då man finner sig uppmanad, ja nödsakad att på fullt allvar behjerta denna sak. Emellertid är det nu endast fråga om de bästa medlen att höja och stärka den rätts- och statsvetenskapliga bildningen i vårt land; och jag kan icke annat än gifva motionären rätt derutinnan, att ett godt och kraftigt sådant medel vore inrättande af en ny rätts- och statsvetenskaplig universitetsfakultet och dess förläggande till hufvudstaden.

En verkan deraf skulle åtminstone icke utblijfva, nemligen en ökad vetenskaplig produktion. De krafter, hvilka för närvarande egna sig deråt, äro både för få och för mycket upptagna af tentamens-, examens- och andra med lärarembetet förenade bestyr. Vissserligen förefinnas många hinder mot utvecklande af en storartad literär verksamhet inom rättsvetenskapens område, och Herr Rydin angaf flera sådana hinder; men den förnämsta anledningen dertill, att den svenska juridiska literaturen, enligt hvad erkännas bör, är särdeles torftig, måste enligt min åsigt sökas dori, att de producerande krafter, som egna sig åt frambringande af en sådan literatur, äro för få och således otillräckliga. En öfverblick af frambringelserna inom denna literatur visar bäst huru ytterst torftig den är.

För att nu först tala om inledningsvetenskapen, eller den så kallade juridiska eller rättsencyklopedien, så finnes icke ens en

Ang. Grefve
Erik Sparres
motion, N:o
.104.
Forts.)

tillstymmelse till bearbetning af denna högst vigtiga disciplin, oakadt, enligt 1863 års förordning, examen för inträde i rättegångsverken skall omfatta pröfning i samma disciplin. Huruvida vid universitetet föreläsningar hållits eller hållas öfver den juridiska encyklopedien känner jag icke.

Hvad angår den offentliga rätten och dervid först kyrkorätten, så finnas visserligen två äldre läroböcker i denna disciplin; men de kunna icke anses hafva ens på sin tid motsvarat vetenskapens fordringar och göra det än mindre nu. På detta område finner man i öfrigt endast lagsamlingar och en och annan monografi.

En fullständig dogmatisk behandling af straffrätten eller kriminalrätten har sedan lång tid varit af behofvet påkallad. Vi voro emellertid nödsakade att utan ledning af en vetenskaplig utredning af straffrättsvetenskapens grundbegrepp öfvergifva det öfvervägande systemet af bestämda strafflagar, som innefattades i missgerningsbalken af 1734 års lag, samt derifrån öfvergå till systemet af obestämda sådana, först partielt genom tre särskilda förordningar om stöld, om förfalskningar och bedrägerier, och om misshandel å person och sedermera fullständigt genom antagande af nya strafflagen.

Den kriminela processen har sedan Nehrmans tid icke funnit någon bearbetare, och endast tillfälligtvis och delvis hafva de ytterst vigtiga frågor, hvilka det tillhör denna disciplin att utreda, blifvit inom vår juridiska litteratur behandlade.

Deremot har den civila processen under en senare tid utgjort föremål för vetenskaplig bearbetning; men redan hafva sedan dess så pass många år förflutit, att en revision deraf är högligen af nöden, helst många frågor, till exempel den om införande af fullständig muntlig rättegång i tvistemål och den om inrättande af kollegiala underdomstolar, tränga sig fram i förgrunden.

Bättre är förhållandet med statsförfattnings- och förvaltningsrätten, hvilka båda discipliner blifvit ganska väl bearbetade, en följd af svenskarnes kärlek för och vana vid att röra sig säkert inom det offentliga praktiska lifvet. Dock är det lätt att äfven inom dessa delar af rätten påvisa luckor i den vetenskapliga behandlingen, hvilka borde med det snaraste fyllas. Jag inskränker mig till att härvid erinra om bristen på en handbok eller lärobok i finansrätten, som på ett uttömmande sätt framställer denna disciplins teoretiska lärosatser.

Den internationela eller folkrätten sönderfaller, såsom man vet, i två delar, den publika och privata folkrätten. Hvarken den ena eller andra har i vårt land utgjort föremål för nójaktig vetenskaplig behandling. Om saknaden af sådan behandling är mindre kännbar hvad angår den förra, hvars studium hufvudsakligen är af vigt för dem, som egna sig åt diplomatisk tjänst och hvilka under början och fortsättningen af sin praktiska verksamhet kunna bereda sig tillfälle att grundligt studera ifråga-

varande disciplin, så måste det så mycket mera beklagas, att den privata folkrätten, som behandlar det inbördes förhållandet emellan särskilda länders privat- och brottmålslagstiftning och som både juridiska och administrativa embetsmän behöfva grundligt känna, icke inom vår juridiska litteratur blifvit behandlad.

Beträffande derefter privaträtten, så har visserligen den allmänna borgerliga rätten, civilrätten, blifvit dogmatiskt behandlad af en nu mera afiden universitetslärare i en väl känd lärobok. Om denna gäller dock detsamma, som jag sagt om samme författares lärobok i civilprocessen, nemligen att den kräfver en fullständig revision.

Vår sjörätt har på ett ganska förtjenstfullt sätt blifvit bearbetad, dock ej af någon svensk, utan af en norrman. Deremot sakna vi hvarje tillsymmelse till vetenskaplig bearbetning af voxelrätten, försäkringsrätten, jernbanerätten, telegrafrätten med flera andra discipliner.

De af Kammarens ledamöter, som skänkt någon uppmärksamhet åt min kortfattade skildring af tillståndet inom vår juridiska litteratur, torde icke kunna undgå att med motionären och mig instämma både i det omdömet, att tillståndet icke är godt och tillfredsställande, och i önskningarne, att det måtte utveckla sig till ett bättre. För min del känner jag mig manad att till motionärens uttala min erkänsla för det han icke förtrötts att gång efter annan bringa denna viktiga fråga å banc; och jag skulle vara glad om jag för närvarande kunde göra något mera i syftning, att hans vackra sträfvanden måtte krönas med framgång. Men såsom saken nu står måste jag inskränka mig till tacksägelser för hvad han åtgjort och välönskingar för hvad han kommer att framdeles åtgöra för vinnande af sitt stora mål.

Herr Linder: Med anledning af Herr Philipssons replik emot en viss del af mitt förra anförande anser jag mig skyldig Kammararen att lemna en närmare förklaring af mina ord. Jag ville säga, att en ansats till bättre anordnande af den juridiska bildningen ligger i universitetsstatuternas föreskrift angående juris kandidatexamen. Jag hade bort tillägga, att den så kallade universitetskomitén har i detta afseende föreslagit motsvarande kompetensvillkor för dem, som aflägga juridisk embetsexamen, nemligen att för kompetens till juridisk befattning skulle erfordras någon tids praktisk tjenstgöring. Men jag vill ännu en gång fästa herrarnes uppmärksamhet uppå, att detta är *en fråga för sig*. En annan fråga åter, med hvilken man ej bör sammanblanda den förra, är den om vigten och nödvändigheten af att, så snart som möjligt, inrätta ett universitet i hufvudstaden. Och när ett förslag härom, grundadt på en genomtänkt prospekt, en gång framlägges, skall jag, för min del, vara den förste att, derest jag då blifver i tillfälle dertill, understödja detsamma. Men på löst hop-

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion, N:o
104.
(Forts.)*

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion, N:o
104.
(Forts.)*

komna deklamationer, sådana som de i motionen framställda, kan jag ej grunda något instämmande rörande sjelfva den sak, som här är i fråga.

Jag vidhåller således mitt förra yrkande.

Grefve Sparre: Den siste, ärade talaren vill jag meddela den upplysning, att det icke är första gången, som denna fråga förevarit i denna Kammare; samma förslag har åtminstone en gång förut varit af mig framställt. Det torde vid sådant förhållande anses förlåtligt, om man icke hvarje gång, frågan drages under pröfning, framställer ett i detalj gående förslag; ty om man det gjorde, skulle detta blifva tröttaende både för den, som läser den väckta motionen, och för Kammaren. Man behöfver således endast gå till föregående riksdagshandlingar för att få reda på hvad jag i den fråga, som föreligger, afsett, derest jag icke nog tydligt uttalat detta i min nu ifrågavarande motion. Om jag i denna motion endast föreslagit, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen för sin del beslutat att ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett visst belopp, att användas för inrättande i Stockholm af en rätts- och statsvetenskaplig universitetsfakultet, månne detta tillkännagifvande icke är temligen tydligt, utan att dervid behöfver fogas ett detaljeradt förslag angående alla de särskilda professorerne vid den blifvande anstalten m. m., och månne icke en hemställan i förenämnda syftning vore tillräcklig?

En talare på göteborgsbänken har ordat om införandet af ett advokatstånd. I detta afseende vill jag blott erinra, att här endast varit fråga om inrättande af en rätts- och statsvetenskaplig universitetsfakultet, men icke af ett advokatstånd; ty derom har jag hvarken i min motion eller under denna diskussion yttrat ett ord, och icke heller hörde jag, att Herr Berg i sitt anförande vidrörde nämnda fråga.

Emellertid, sedan jag nu erhållit upplysning derom, att Första Kammaren redan bifallit Stats-Utskottets hemställan, och då jag, vid sådant förhållande, naturligtvis icke vill göra framställning om ett beslut från denna Kammaras sida, som ej kan leda till någon påföljd, återkallar jag mitt yrkande om underdånig skrifvelse. Mitt mål är dock vunnet. Den sak, för hvilken jag så varmt intresserar mig, har varit före, och till min stora glädje har jag funnit, att ingen af de ärade talare, som här yttrat sig, underkänt dess stora vikt och betydelse för vårt land. Frågan kan icke heller falla, ty, sedan den nu blifvit så litligt omfåttad af män med så utmärkta insigter, som de äga, hvilka i dag deltagit i diskussionen, hyser jag den tillit, att Kammaren skall, i den mån frågan utvecklar sig, lemna densamma sitt understöd, och jag ser således i detta fall med mera glädje framtiden till mötes.

Herr Philipsson: Blott ett par ord! Med anledning af Herr Grefve Sparres yttrande ber jag att få erinra, att hvad Herr Ry-

din anförde jemväl rödde sig kring frågan om införande af ett advokatstånd i vårt land, om hvilket förhållande Kammarens protokoll, när det en gång blir i tryck tillgängligt, visserligen torde komma att lemna upplysning.

*Ang. Grefve
Erik Sparres
motion, N:o
104.
(Forts.)*

Herr Magnus Andersson: Kunde man sätta tro till de upplysningar vi nu erhållit, så skulle det vara bra klenst bestämdt med våra domares juridiska bildning. Det vore verkligen beklagligt, om dermed stöde så illa till, som man här antydt, och då borde i sanning alla medel vidtagas för afhjelpandet af detta onda. Men jag tror det ej; jag hyser högre tankar om vår svenska domarecorps. Skulle jag härvid begå ett misstag, så tror jag likväl icke, att det onda afhjelpes med upprättande af ett universitet i hufvudstaden. Jag tror nemligen icke, att luften här är bättre än på andra ställen; den är åtminstone lika tryckande. Då vi dessutom redan hafva tvenne universitet, der juridiska insigter meddelas, och då vid dessa universitet icke råder brist på rum eller förnödenheter för studenternas behof, så kan jag icke finna någon skälig anledning för universitetets förläggande hit till hufvudstaden. Då jag emellertid icke tror det vara skäl att låta herrarne längre åhöra sådana här ledsamma saker, inskränker jag mig till att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad och blef, på Herr Talmanens derom gjorda framställning, Utskottets hemställda bifallen.

Punkten 86.

Herr Sven Nilsson i Österslöf hade i motionen N:o 149 föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja 5,000 kronor till understöd för Artisten N. M. Mandelgren för utgifvande af första häftet af en atlas till Svenska folkets odlingshistoria från äldre till senare tider, med skyldighet för Mandelgren att af samma häfte till staten aflemna så stort antal exemplar, som enligt boklädspriset motsvarade det för ändamålet anvisade anslaget.

Med anledning häraf hade Utskottet hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Per Nilsson i Espö begärde ordet och yttrade: Herr Grefve och Talman! Då motionären af sjukdom är törhindrad att närvara i detta sammanträde, vill jag yttra några få ord i denna fråga.

Om man läser Utskottets betänkande vid denna punkt, så skall man vid första påseende finna den motivering, Stats-Utskottet begagnat för afslag, något egendomlig. Sedan nemligen i denna motivering blifvit omnämndt, att Artisten Mandelgren under 10 år varit i åtnjutande af ett understöd af 1,500 kronor från statens sida för anställande af forskningar rörande vårt

*Ang. Herr
Sven Nilssons
i Österslöf mo-
tion, N:o 149.*

Ang. Herr
Sven Nilssons
i Österslöf mo-
tion, N:o 149.
(Forts.)

lands kulturhistoria; samt att han jemlikt Riksdagens år 1873 fattade beslut blifvit tillförsäkrad en årlig pension till enahanda belopp, så har Utskottet kommit till det resultat, att Utskottet ansett sig böra afstyrka det begärda anslaget. För min del skulle jag vilja förmoda, att dessa förhållanden snarare bort utgöra motiv för bifall till den af motionären gjorda framställningen. Ty när staten under dessa år lemnat Mandelgren nämnda understöd, så har det också visat sig, att Mandelgren under den tid staten sålunda bistått honom, uteslutande egnat sin verksamhet åt sitt föresatta mål. Denna verksamhet har varit ganska aktningvärd. Under somrarne har han rest omkring i alla landets delar, dervid han samlat och forskat i vårt lands kulturhistoria, och under vintermånaderna har han ordnat dessa samlingar. Då han nu kommit derhän, att han satt dessa i system och indelat dem i särskilda grupper, samt står i begrepp att utgifva första häftet af denna atlas till Svenska folkets odlingshistoria från äldre till nyare tider, är det ock nu först, han skulle kunna få någon fördel af dessa sina samlingar. Att mannen också är rätte personen att utgifva ett sådant arbete, ådagalägges af de handlingar motionären bifogat sin motion; men jag ber att i detta hänseende få ytterligare åberopa innehållet af ett utaf franska akademien i anledning af hans föregående arbeten lemnadt intyg, som uti af Notarius Publicus bestyrkt öfversättning är af följande lydelse:

«Paris den 22 April 1862.

Min Herre! Enligt Eder yttrade önskan, har jag framlagt för komitén för historiska minnesmärken de första häftena af Eder arbete: «Monuments scandinaves».

Komitén har med lifligt intresse tagit detta verk i betraktande, den sätter derpå det största värde och anser, att det lemnar intet öfrigt att önska både hvad idén och utförandet beträffar. Återgifvandet af de murmålningar, som pryda de monumenter, hvilka Ni har fränställt, äro af stor vigt och erbjuda prof af högt värde för dekorationsmålningens historia från femtonde och sextonde århundradet. Det oakadt har komitén uttryckt sin saknad öfver, att detta utmärkte arbete icke innehåller ännu äldre monumenter, såsom från tolfte århundradet, hvars studium, jemfördt med vår nationela byggnadskonst, skulle väckt mycket intresse hos artister och fornforskare.

Lätom oss hoppas, att Eder utmärkte talent skall sätta Eder i tillfälle att framdeles fullborda det verk, som Ni företagit, och som på ett så hedrande sätt anvisar Eder plats inom artisternas klass.

Emottag min Herre försäkran om min utmärkte högaktning
Stats-ministern

På ministerns vägnar och enligt uppdrag
Statsrådets Generalsekreterare
Aug. Marchand.«

Häraf framgår således, att mannen är den rätte att utgifva denna atlas; och då han nu kommit så långt i sitt arbete, att han ordnat sina samlingar och deraf gjort ett urval, bör väl också frukten af detta arbete få komma till offentlighet. Jag yrkar alltså afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Sven Nilssons motion.

*Ang. Herr
Sven Nilssons
Österslöf mo-
tion, N:o 149.
(Forts.)*

Herr Strömberg: Det är mig ett behof att erkänna den pietet, som låg till grund för den siste talarens uppträdande, i det han, då motionären sjelf är af sjukdom hindrad tillstädesvara, ville yttra några ord i denna för vår konsthistoria icke så oväsentliga angelägenhet. Jag delar hans medkänsla i detta hänseende och anhåller derföre att i största korthet få yttra några ord.

Stats-Utskottet tillkännagifver, att Utskottet icke varit i tillfälle bedöma värdet af de teckningar, som äro afsedda att af konstnären utgifvas, och man bör icke undra derpå efter den framställning, vi nyligen hört, om den arbetsböda, som hvilar på dess skuldror. Jag vågar emellertid anhålla att, till den kraft och verkan sådant kan hafva, få nämna, att jag personligen haft tillfälle att bese de omfattande samlingar, som denne artist med största sakkänedom och flit ordnat. Der finnas föremål, samlade från alla delar af vårt land, och afbildningar af dessa föremål i rikaste omfattning, allt ordnadt i 17 särskilda serier. Dessa serier omfatta anfalls- och försvarsvapen, ifrån hedenhös intill nu, klädedrägter för såväl män som qvinnor från allra äldsta tider till och med det gustavianska tidehvarvet, verktyg och redskap för husslöjd och åkerbruk, möbler och husgeråd, föremål som handla om gudstjensten och dithörande områden, omfattande såväl den hedniska som kristna kulten, samt kyrkliga föremål, från det katolska tidehvarvet, afbildningar som omfatta skoppsfart, fiske och dithörande yrken m. m. Hela detta rika material ligger nu färdigt, men den medellöse mannen kan icke med egna medel åstadkomma, att detsamma blifver till gagn för vårt lands industri och konst, hvadan nu af en motionär, som synes inse vigten af hans omfattande förarbeten understöd af staten begäres. Det är visserligen sant, att genom anslagen pension välvilja blifvit honom tillförene bevisad, men jag vågar det oaktadt hemställa, om icke skäl är för handen att understödja honom just i nu ifrågavarande hänseende, på det att han, medan krafterna ännu äro obrutna, må kunna komma i tillfälle att verka till förmån för industrien och konsthistorien i vårt land. I likhet med den föregående talaren yrkar jag alltså bifall till Sven Nilssons i Österslöf förevarande motion.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

I 87:de punkten hade Utskottet hemställt, att Herr S. A. Hedlunds inom Första Kammaren väckt motion, N:o 11, — hvaruti föreslagits att Riksdagen måtte bevilja Doktor M. Wiberg ett under-

*Ang. Herr S.
A. Hedlunds
motion, N:o 11.*

Ang. Herr S. A. Hedlunds motion N:o 11. (Forts.) stöd till belopp af 10,000 kronor, såsom ett erkännande af hans utmärkta verk, Logaritmtabeller, uträknade och tryckta genom den af honom konstruerade räknemaskinen — icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet lemnades åt

Herr Torpadie, som yttrade: Då den ärade representant, som väckt denna motion, icke är ledamot af Kammaren, har jag begärt ordet för att till förmån för motionen yttra några ord. Jag skall dervid vara särdeles kort och egentligen endast bedja att få uttrycka mina tvifvelsmål, huruvida de af Utskottet för sitt afstyrkande anförda skäl äro fullt rigtiga. Så vidt jag kunnat rätt uppfatta afsigten med motionen, vore denna att genom ifrågasvarande anslag bevilja hvad man vanligen kallar en nationalbelöning; och bestämmandet af en sådan belöning synes mig vara Riksdagen och icke minst Andra Kammaren värdigt, desto hellre som, efter hvad torde vara allmänt känt, räknemaskinens uppfinnare är en hyddans son, en af de många inom svenska nationen, som af egen kraft svingat sig upp till stort anseende. Att han nedlagt mycket arbete på sin räknemaskin är alldeles gifvet, och att han deraf förvärfvat mycken heder är lika säkert, som att han för dess åstadkommande fått underkasta sig stora uppoffringar. Jag tror på grund af allt detta, att det vore Kammaren värdigt att bifalla motionen, hvilket jag härmed vördsammt yrkar.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

De vid utlåtandet fogade tabeller godkändes under förbehåll om de ändringar deri, som kunde föranledas af sådana Kammarens beslut, hvilka från Utskottets förslag voro afvikande.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats Utskottets memorial N:o 47 med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslag under riksstatens sjetta hufvudtitel.

§ 4.

Under erinran derom, att i 61 § af Kongl. förordningen om inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875 stadgades, att vid rätten skulle i öfverensstämmelse med inteckningsprotokollet föras bok, så inrättad, att deraf lätteligen kunde ses hvarje egendom deri inteckning blifvit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, beloppet af fordran eller beskaffenheten af annan rättighet, hvarför inteckning vore sökt, så ock, der inteckning blifvit

beviljad eller afslagen, förnyad, nedsatt, annorledes förändrad eller dödad, tiden då sådant skett, hade Herr Justitie ombudsmannen uti sin till innevarande riksmöte afgifna embetsberättelse framhållit hurusom af detta stadgande följde, att hvarje äldre inteckning, som hädanefter förnyades, skulle i denna bok intagas och dervid tillika anmärkas, bland annat, om den säkerhet, hon medförde, blifvit nedsatt eller annorledes förändrad. Detta kunde dock icke med fullkomlig tillförlitlighet göras, när inteckningshandlingen vore för förnyelsen uppvisad vid annan domstol och denna ej hade skyldighet i sitt protokoll upptaga annat eller mera, än genom 20 § vore uttryckligen föreskrifvet. Med afseende på de vådliga följder, som kunde häraf föränledas, och för lagens förtydligande jemväl i öfrigt, hade Herr Justitie-ombudsmannen ansett böra stadgas, att protokollsutdraget rörande en för förnyelse vid annan rätt, än den, som inteckningen beviljat, företedd inteckningshandling borde, utom hvad nyssberörda § innehåller, upptaga beloppet af den fordran, som vore intecknad, så till hufvudstol som ränta, handlingens utgifningsdag, namn å den, till hvilken handlingen vore stäld, och å den, som handlingen utgifvit, innehållet af bevis, som å handlingen funnes tecknade ej blott om inteckningens förnyande, utan och om dess nedflyttning i förmånsrättsordningen eller förändring eller dödande till någon del af det intecknade beloppet eller i någon del af den intecknade fastigheten, uppgift på de domstolar, som bevisen utfärdat, och de paragraftecken, som utmärka bevisen, samt slutligen den intecknade egendomens namn och belägenhet i by, socken och härad; såvidt detta allt på den företedda handlingen funnes utsatt. Men på anfördd skäl, bland annat, att de ifrågavarande protokollsutdragens ofullständighet sannolikt småningom skulle utan lagstiftningens mellankomst upphöra, hade Herr Justitie-ombudsmannen emellertid förklarar sig icke finna skäl göra framställning om någon lagförändring uti det anmärkta hänseendet.

Uti en inom Kammaren väckt motion (N:o 94) hade deremot Herr *Fr. Holmqvist*, under åberopande af hvad Herr Justitie-ombudsmannen sålunda anför, föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta ett tillägg i 20 § af Kongl. förordningen om inteckning i fast egendom den 16 Juni 1873 i det syfte Justitie-ombudsmannen antydt».

I utlåtandet N:o 30 hade Lag-Utskottet hemställt, att Herr Holmqvists motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Ordet lemnades åt

Herr Thomasson, som yttrade: Jag har icke deltagit uti Lag-Utskottets behandling af förevarande motion; om så varit fallet, skulle jag ställt mig på deras sida som reserverat sig mot Utskottets hemställan. De skäl, Utskottet för densamma anför, äro helt naturligt särdeles klena. Det starkaste skulle väl vara, att man icke utan särdeles

Ang. Herr
S. A. Hed-
lunds motion,
N:o 11.
(Forts.)

tvingande orsaker bör vidtaga förändringar uti en nyss stiftad lag; men detta skäl, som har full giltighet då det gäller det essentiella, sjelfva grundsatserna i en lag, har deremot ingen tillämplighet i fråga om obetydliga detaljförändringar och ordningsbestämmelser. Om lagsbestämmelser af sådan art gäller det alldeles motsatta, att en brist, så fort den upptäckes, bör afhjelpas, på det att icke en i sig sjelf god lag må råka i misskredit, i följd af en ringa, lätt afhjelpat ofullständighet eller felaktighet i detaljerna.

Jag är emellertid icke heller fullt tillfredsstäld med det motförslag reservanterne framställt. Justitieombudsmannen har ansett det böra stadgas, att protokollsutdraget rörande förnyelse af in-teckning vid annan rätt än den, som in-teckningen beviljat, skulle, utom hvad den nuvarande 20 § af in-teckningslagen innehåller, upp-taga beloppet af den fordran, som vore in-tecknad, så till hufvud-stol som ränta, handlingens utgifningsdag, namn å den, till hvilken handlingen vore stäld, och å den, som handlingen utgifvit, äfven-som bevis om in-teckningens förnyande, postposition, relaxation och partiella dödande m. m. Jag medger visserligen, att denna 20 § icke behöfver innehålla *samtliga* dessa bestämmelser, hvilka Justitie-ombudsmannen ansett nödiga. Men då åtskilliga af dem otvifvel-aktigt äro lika viktiga som de af reservanterne upptagna, och så viktiga att, om någon ändring i 20 § af nämnda Kongl. förordning skall göras, de här böra finna plats, så blir följaktligen mitt yr-kande, att betänkan-det måtte återremitteras i syfte, att Utskottet, med bifall till Herr Holmqvists motion, må tillse, att nyssnämnda § 20 kommer att innefatta så fullständiga och betryggande före-skrifter att de motsvara det ändamål, Herr Holmqvist med sin motion afsett.

Herr Lundberg: Jag anhåller få tillkännagifva min åsigt vara, att, då ifrågavarande 20 § af in-teckningsförordningen be-stämmer att, om, för vinnande af in-teckningsförnyelse vid någon domstol, in-teckningshandling vid annan underrätt företes, denna rätt skall i sitt in-teckningsprotokoll intaga hvad handlingen inne-håller, väl härtill måste hänföras icke blott hvad den ursprung-liga förskrifningen upptager, utan äfven alla de å handlingen skedda anteckningar, som kunna inverka vid fråga om in-teckningens förnyelse och följaktligen jemväl påskrift, att in-teckningen blifvit efter annan nedsatt eller till viss del dödad, om det skett; och an-ser jag derfore att, fastän det kunnat vara önskeligt, att sådant vid in-teckningsförordningens utfärdande blifvit, tillika med det öfriga som i 20 § upptagits, särskildt omfördt, likväl nu icke må vara nödigt eller skäligt att derom göra tillägg genom ändring i samma §, helst i så fall äfvenledes torde bort fästas uppmärksamhet vid andra anteckningar; såsom om afbetalning verkstälts och handlingen till följd af derå meddeladt qvitto icke finnes ega giltighet för hela det förut in-tecknade beloppet, eller om, på grund af, i eller

utan sammanhang med dylikt qvitto, åtecknad förklarande, handlingen må anses medföra inteckningsrätt för blott någon del af den summa, derför inteckning beviljats.

*Ang. Herr S.
A. Hedlunds
motion, N:o 11.*

Med stöd af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på yrkandet om återremiss; och som den förra propositionen med öfvervägande ja besvarades, hade Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

Herr S. B. Bruhn under åtta dagar från och med den 9:de i denna månad

samt

Herr J. E. Billström under tolf dagar från och med den 10:de i denna månad.

Herr E. Leyer anmäldes hafva varit af sjukdom hindrad att deltaga i denna dags öfverläggningar.

§ 6.

Justerades protokolls-utdrag rörande de beslut, som under detta sammanträde blifvit fattade.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem
Gustaf Westdahl.
